

Stiprinot ģimenes, kopienas un attiecības: antropoloģiska pieeja vardarbības izpētē

Iedzīvotāju aptaujas rezultāti

Rīga, 2020

Pētījums veikts projekta «Stiprinot ģimenes, kopienas un attiecības: antropoloģiska pieeja vardarbības izpētē» Izp-2018/1-0068 ietvaros

Saturs

levads.....	3
1. Vardarbības pieredze.....	4
1.1. Vardarbības pieredze dzīves laikā.....	4
1.2. Vardarbības pieredze pēdējā gada laikā.....	11
2. Attieksme pret vardarbību.....	15
2.1. Vardarbība ģimenē.....	17
2.2. Vardarbība skolā, darbavietā.....	18
2.3. Vardarbības cēloņi.....	19
2.4. Vardarbības novēršana.....	21
2.5. Atbalsta resursi nevardarbībai.....	22
Secinājumi.....	28

Ievads

Izpēte balstās projekta «Stiprinot ģimenes, kopienas un attiecības: antropoloģiska pieeja vardarbības izpētē» (Izp-2018/1-0068) izstrādātajā un SKDS 2019. gada vasarā veiktā aptaujā. Tās ģenerālais kopums ir Latvijas patstāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18-75 gadiem. Izmantojot stratificētās nejaušās izlases metodi, sasniegti 1017 respondenti. Datu iegūšanai izmatotas tiešās intervijas respondentu dzīvesvietās un dati pakļauti svēršanas procedūrai. Respondentu kopums ļauj datus analizēt reģionālā griezumā.

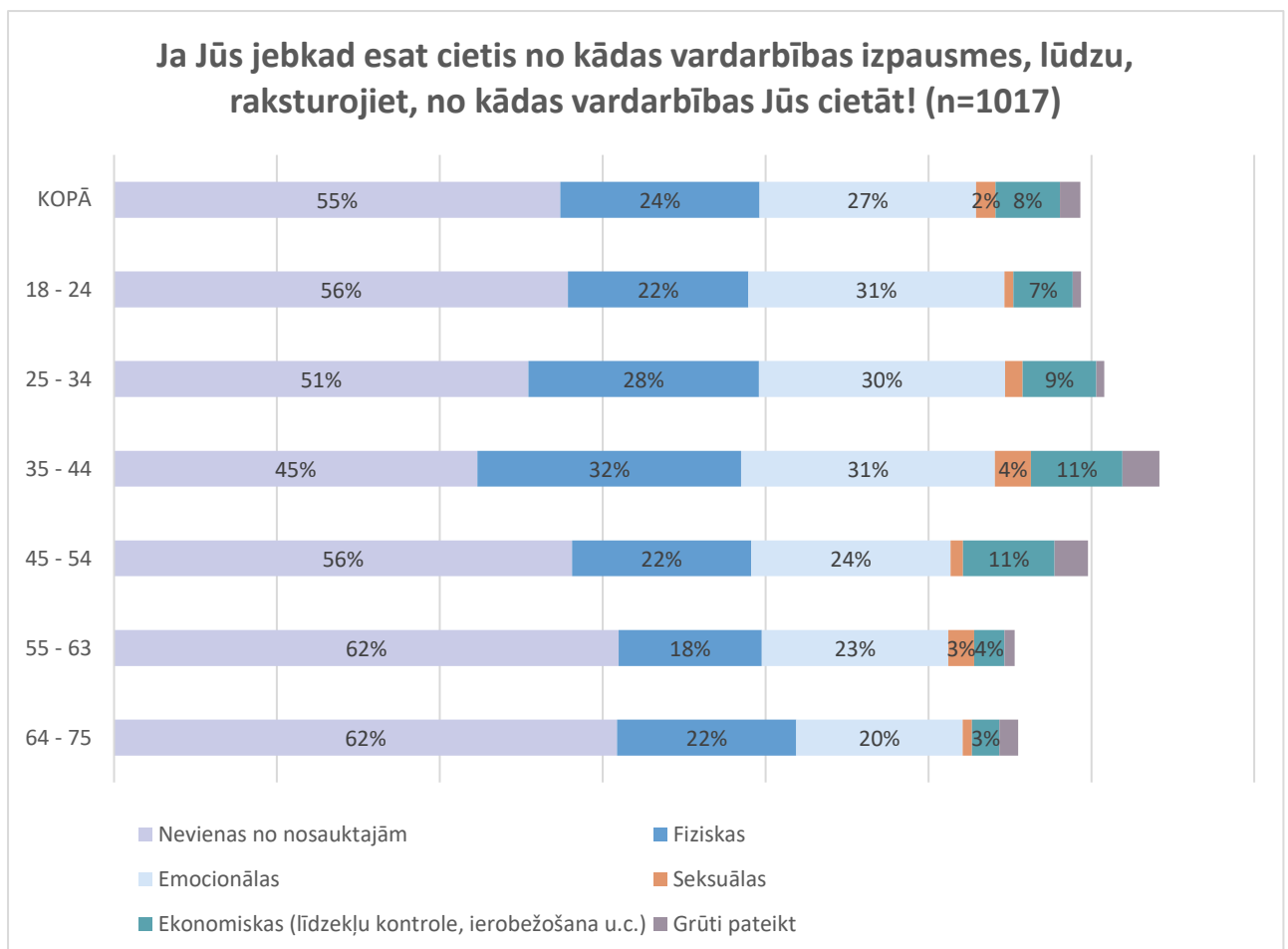
Aptaujas jautājumi tika veidoti, izmantojot mediju analīzes rezultātus un pārbaudot tajā konstatēto Latvijas iedzīvotāju viedokli. Aptaujas anketa aptvēra respondentu pašvērtējumu gan par piedzīvoto, gan veikto vardarbības pieredzi, priekšstatiem par vardarbību un rīcību vardarbības novēršanā dažādās vidēs, zināšanām un prasmēm bērnu audzināšanā un konfliktu risināšanā.

Vispirms aplūkoti dati par vardarbības pieredzi mūža garumā un pēdējā gada laikā, no kuriem sīkāk ir iespējams analizēt pieredzi mūža garumā lielāka gadījuma skaita dēļ. Šīs atbildes salīdzinātas ar līdzīgu jautājumu par vardarbības izmantošanu respondenta mūža un pēdējā gada laikā. Paša vardarbība kopumā atzīta daudz retāk kā piedzīvotā. Otra sadaļa veltīta attieksmei pret vardarbību, savas rīcības un vides pašvērtējumam, priekšstatiem par vardarbības cēloņiem un atbalsta pieredzi. Te dati analizēti ne tikai socio-demogrāfiskā griezumā, bet arī salīdzinoši starp dažādiem vardarbības veidiem.

1. Vardarbības pieredze

1.1. Vardarbības pieredze dzīves laikā

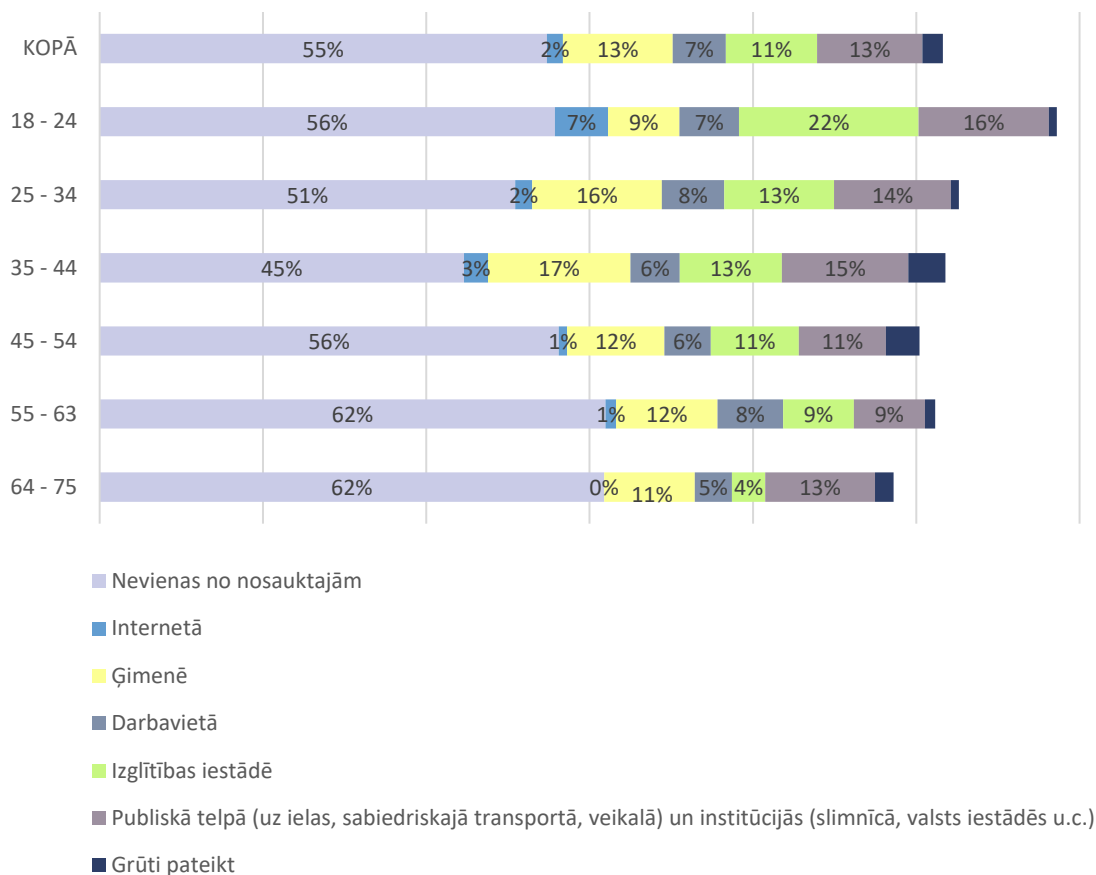
Kopumā 55% respondentu atzīst, ka nekad no vardarbības nav cietuši. Biežāk uz **jebkādas vardarbības pieredzi** norādījuši 25-44 gadus veci respondenti (49-50%), bet retāk - vecuma grupās virs 55 gadiem (36-37%), kas, iespējams, liecina ne tikai par vardarbības intensitāti dažādās paaudzēs, bet arī tās atpazīšanu (skat. 1. un 2. attēlu). Vidējā paaudze (23-44 gadi) biežāk norāda uz visām vardarbības formām. Vardarbības pieredzi ietekmē arī respondenta izglītības līmenis. Tā 30% respondentu ar pamatzglītību norāda, ka cietuši no fiziskas vardarbības (26% vidējo un 19% ar augstāko izglītību), bet 30% ar augstāko izglītību norāda uz emocionālu vardarbību (26% ar vidējo un 23% ar pamata izglītību).

1. attēls. Vardarbības piedzīvošana dzīves laikā vecuma griezumā pēc vardarbības veida

Raugoties uz vardarbības vietu, jaunieši 18-24 gadu vecumā biežāk cietuši no vardarbības internetā (7%, kamēr vidēji 2% visu respondentu vidū). 16-17% respondentu 25-44 gadu vecumā cietuši no vardarbības ģimenē, kas ir augstāks par vidējo – 13% visu respondentu vidū. 22% jauniešu 18-24 gadu vecumā norāda, ka cietuši no vardarbības izglītības iestādē, kas ir divkārt augstāks rādītājs par vidējo.

Ja Jūs jebkad esat cietis no kādas vardarbības izpausmes, lūdzu, raksturojiet, no kādas vardarbības Jūs cietāt! (n-1017)

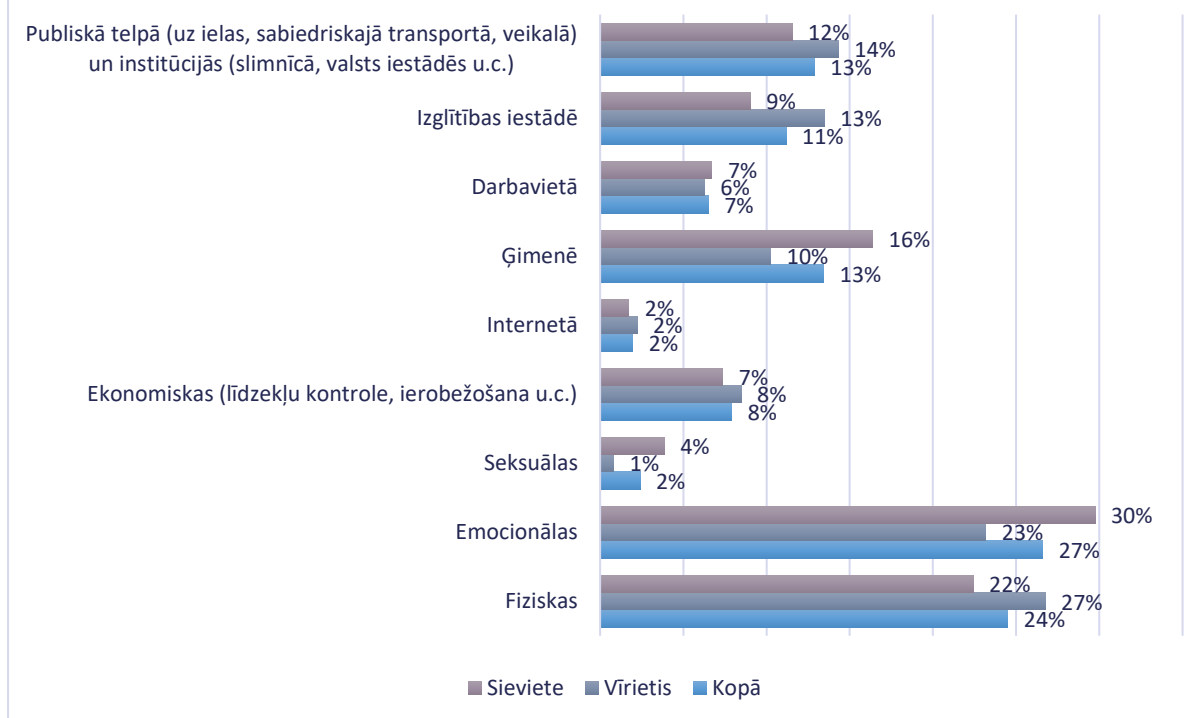

2. attēls. Vardarbības piedzīvošana dzīves laikā vecuma griezumā pēc vardarbības vietas

Atšķirības, norādot uz piedzīvotu vardarbību, vērojamas arī dažādās valodas vidēs. Biežāk uz vardarbības piedzīvošanu ģimenē norāda latviski runājošie respondenti - 46% latviešu un tikai 38% citā valodā runājošu respondentu atzīmē, ka cietuši no kādas no vardarbības formām. Būtiskākās atšķirības konstatējamas ekonomiskās vardarbības gadījumā – to atzīst 9,8% latviski un 4,9% citā valodā ģimenē runājošu respondentu. Tāpat latviski runājošie respondenti biežāk norāda uz emocionālu vardarbību (28,5%, salīdzinot ar 23,6% citā valodā runājošiem), kā arī vardarbību ģimenē (14,9%, salīdzinot ar 11,1% citā valodā runājošiem). Citā valodā runājoši respondenti biežāk kā latviski ģimenē runājošie norāda, ka bijuši vardarbīgi internetā – 3,1%, salīdzinot ar 1,2% latviski runājošiem. Citās vidēs – izglītības iestādē, darbavietā un publiskajā telpā piedzīvotās vardarbības rādītāji ir līdzīgi.

27% vīriešu (salīdzinot ar 22% sievietes) norāda, ka cietuši no fiziskas vardarbības (skatīt 5. attēlu). Sievietes savukārt biežāk cietušas no emocionālas vardarbības – 30%, salīdzinot ar 23% vīriešu. Trešā biežākā forma ir ekonomiska vardarbība, no kuras cietuši ap 8% vīriešu un 7% sievietes. Seksuālā vardarbība atzīta retāk un to darījušas galvenokārt sievietes - 3,9% sievietes norāda, ka kādreiz ir cietušas no seksuālas vardarbības, bet vīriešu vidū cietušo ir 0,8%.

Ja jūs jebkad esat cietis no kādas vardarbības izpausmes, lūdzu, raksturojiet, no kādas vardarbības jūs cietāt! (N=1017)

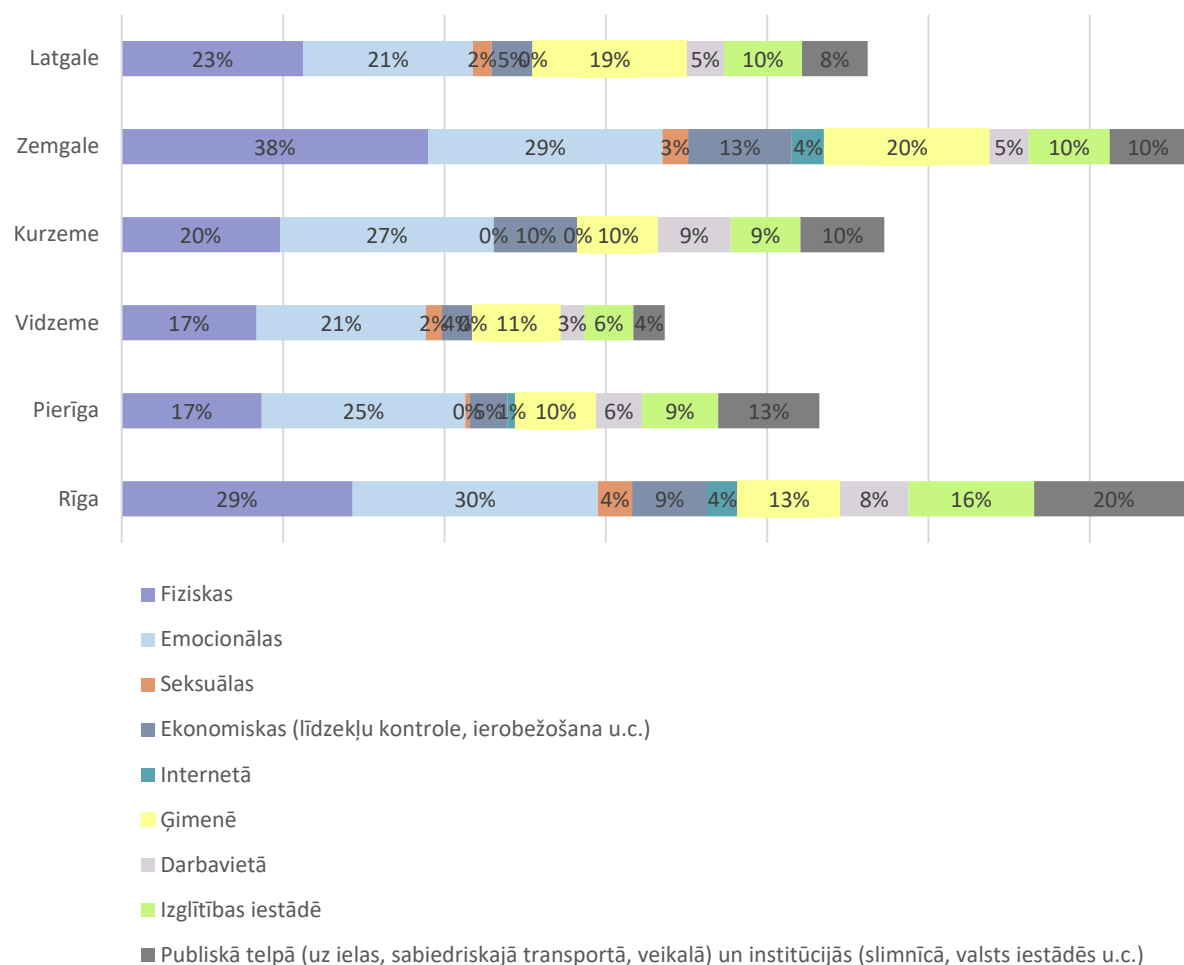
3. attēls. Sieviešu un vīriešu vardarbības piedzīvošana dzīves laikā

Sievietes biežāk (16,4% gadījumu) no vardarbības cietušas ģimenē (vīrieši – 10,3%). Vīrieši biežāk cietuši izglītības iestādē (13,5%, kamēr sievietes tur cietušas 9% gadījumu).

Ja kopumā vidēji 55% visu respondentu atzīmē, ka no vardarbības dzīves laikā nav cietuši, tad Rīgā šis īpatsvars ir 48%, citās pilsētās 52%, bet laukos – 65%. Visticamāk šie dati norāda nevis uz miermīlīgāku kopienas un ģimenes dzīvi laukos, bet gan atšķirībām vardarbības uztverē un vardarbības normalizācijā. Visbiežāk uz vardarbības pieredzi norādījuši Zemgales iedzīvotāji (53%), tiem seko rīdzinieki (48%) un kurzemnieki (44%) (skat. 4. attēlu). Retāk vardarbības pieredzi atzīst Pierīgas (35%), Latgales (36%) un Vidzemes iedzīvotāji (35%).

Biežāk **vardarbība ģimenē** atzīta Zemgalē (kur kopumā respondenti biežāk norāda uz piedzīvoto vardarbību) un Latgalē - 19-20% (vidēji Latvijā 13%). **Vardarbība darbavietā** biežāk norādīta Rīgā un Kurzemē – 8-9% (Vidzemē vien 3%). Laukos retāk vardarbība **piedzīvota publiskajā telpā un iestādēs** (5%), kamēr Rīgā ar to saskārušies 20% respondentu. Vidzemē to piedzīvojuši 3,9% un Latgalē – 8,1% respondentu, bet citur atbilst vidējiem rādītājiem. Līdzīga situācija vērojama arī ar izglītības iestādēs piedzīvoto vardarbību – laukos uz to norāda 7% respondentu, kamēr Rīgā 16%. Retāk tā atzīta Vidzemē – vien 6%, kamēr citviet sastopami rādītāji tuvu vidējam (skat. 4. attēlu).

Ja Jūs jebkad esat cietis no kādas vardarbības izpausmes, lūdzu, raksturojiet, no kādas vardarbības Jūs cietāt! (n=1017)

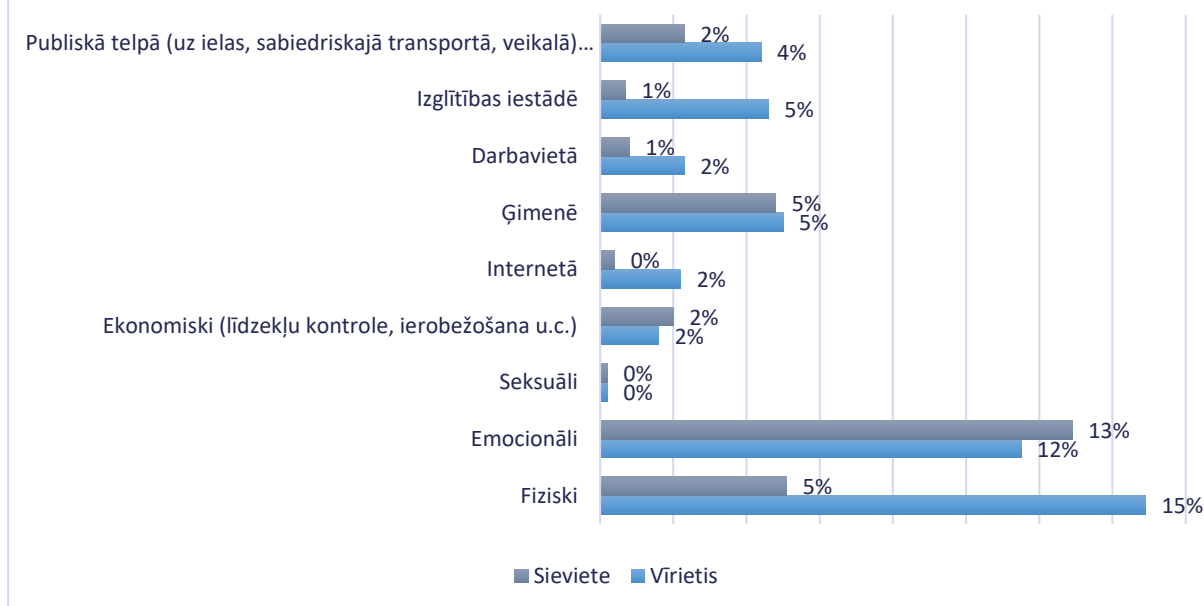

4. attēls. Vardarbības piedzīvošana dzīves laikā reģionālā griezumā

Kopumā Rīgā iedzīvotāji visbiežāk saskārušies ar fizisko un emocionālo vardarbību (29-30%), bet no vidēm draudīgākā bijusi publiskā telpa (20%), izglītības iestāde (16%) un ģimene (13%) (skatīt 4. attēlu). Pierīgā salīdzinoši visbiežāk piedzīvota emocionāla vardarbība (25%), kā arī vardarbība publiskā telpā (12,6%). Vidzemē salīdzinoši biežāk norādīta emocionāla vardarbība (21%) un vardarbība ģimenē (10,9%). Arī Kurzēmē dominē emocionāla vardarbība (26,5%), taču neviena no vidēm nav izceļama. Zemgalē visbiežāk norādīts uz fizisku vardarbību (38%) un visbiežāk (20,4%) ģimenē. Latgalē teju vienlīdz izcelta fiziskās un emocionālās vardarbības pieredze (22,6% un 21%), bet no vidēm izteikti dominē vardarbība ģimenē (19%).

Ja no vardarbības dzīves laikā vidēji cietuši 42%, tad vidēji 21% jeb divkārt mazāk respondentu atzīst, ka **paši dzīves laikā bijuši vardarbīgi**. Tā 73% vīriešu un 80% sieviešu norāda, ka paši nekad nav bijuši vardarbīgi. Vīrieši biežāk (15%, salīdzinot ar 5% sieviešu) atzīst, ka bijuši fiziski vardarbīgi. Savukārt sievietes biežāk – 13% gadījumu (vīrieši 12%) atzīst emocionālu vardarbību. Vīrieši kopumā biežāk norāda gan uz dažādiem vardarbības veidiem, gan tās veikšanas vietām, izņemot emocionālo (vīrieši 11,5%, sievietes 12,9%) un ekonomisko vardarbību (vīrieši 1,6%, sievietes 2%) (skat. 5. attēlu). Vardarbīgi ģimenē bijuši 5% vīriešu un 4,8% sieviešu. Tikpat augsts vardarbības līmenis ir konstatējams arī izglītības iestādē (4,6% vīriešu un 0,7% sieviešu atzīst savu vardarbību).

Ja jūs pats jebkad pret kādu esat bijis vardarbīgs, tad kādos veidos? (N=1017)

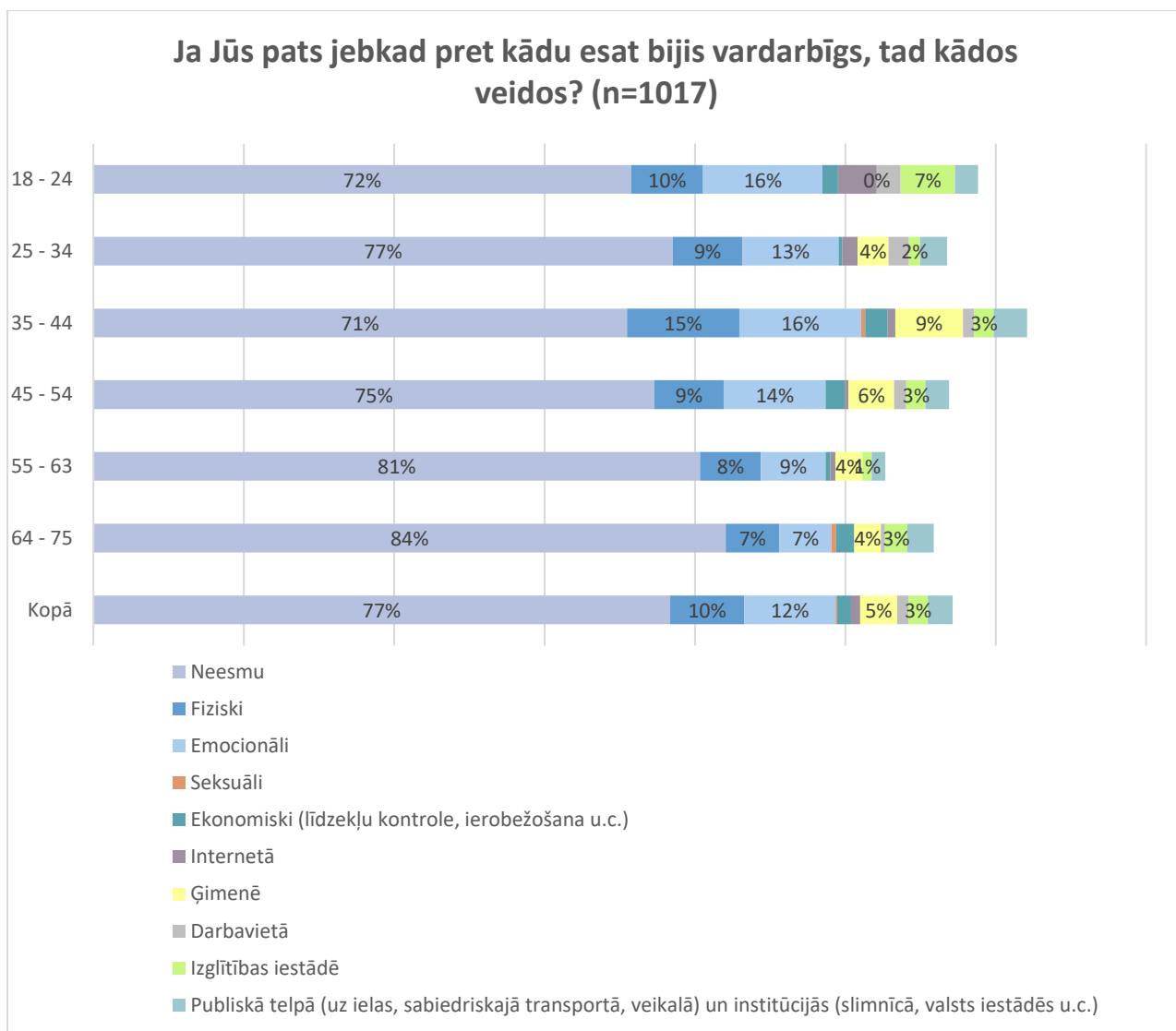

5. attēls. Vardarbības īstenošana dzīves laikā dzimumu griezumā

Raugoties uz vecumposmiem, 18-24 un 35-44 gadu veci respondenti biežāk kā citas grupas norāda uz savu vardarbību (26%-27%), vecākajā grupā 64-75 gadu tādu ir vien 14% (skat. 6. attēlu). Vecākā vecuma grupā salīdzinoši retāk kā citās grupās atzīta emocionālā vardarbība. 18-24 gadu vecu respondenti retāk kā citas grupas atzīst savu vardarbību ģimenē, toties biežāk kā citas grupas bijuši vardarbīgi interneta vidē (5,2%) un izglītības iestādē (7,2%). Personas ar augstāko izglītību biežāk atzinušas emocionālo vardarbību (15,6% salīdzinot ar 10,8% ar pamata izglītību), taču vien 0,4% gadījumos atzinušas savu vardarbību darbavietā (tādu ir 2,7% ar pamata izglītību).

Latviski ģimenē runājošie respondenti biežāk atzīst, ka bijuši emocionāli vardarbīgi (14,3% pret 8,9% citā valodā runājošu) un vardarbīgi ģimenē (attiecīgi 6,1% un 2,9%).

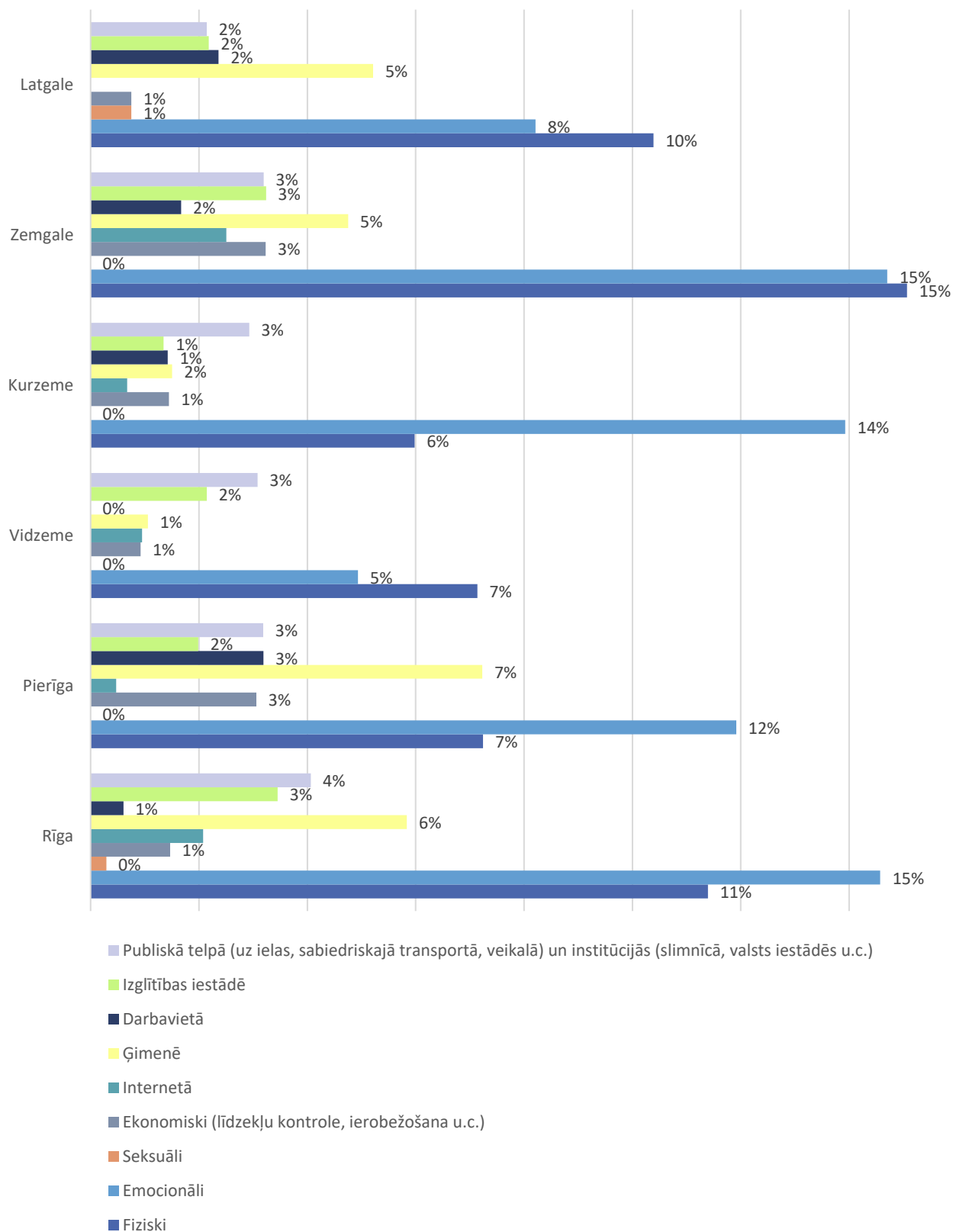
Visbiežāk kopumā atzīta vardarbība ģimenē (4,9%), turklāt biežāk (8,9% gadījumu) to atzīst 35-44 gadus veci respondenti, kamēr neviens 18-24 gadu vecs respondents to nav atzinis.

6. attēls. Vardarbības īstenošana dzīves laikā vecuma grupu griezumā

Līdzīgi kā atbildēs par piedzīvotu vardarbību, vērojamas tādas pat reģionālas tendences arī pašu veiktas vardarbības atpazīšanā (skat. 7. attēlu). Ja kopumā vidēji 21% visu respondentu atzīmē, ka dzīves laikā bijuši vardarbīgi, tad Rīgā šis īpatsvars ir augstāks – 24%, kamēr mazpilsētās un laukos tas ir attiecīgi 21% un 17%.

Ja Jūs pats jebkad pret kādu esat bijis vardarbīgs, tad kādos veidos? (n= 1017)

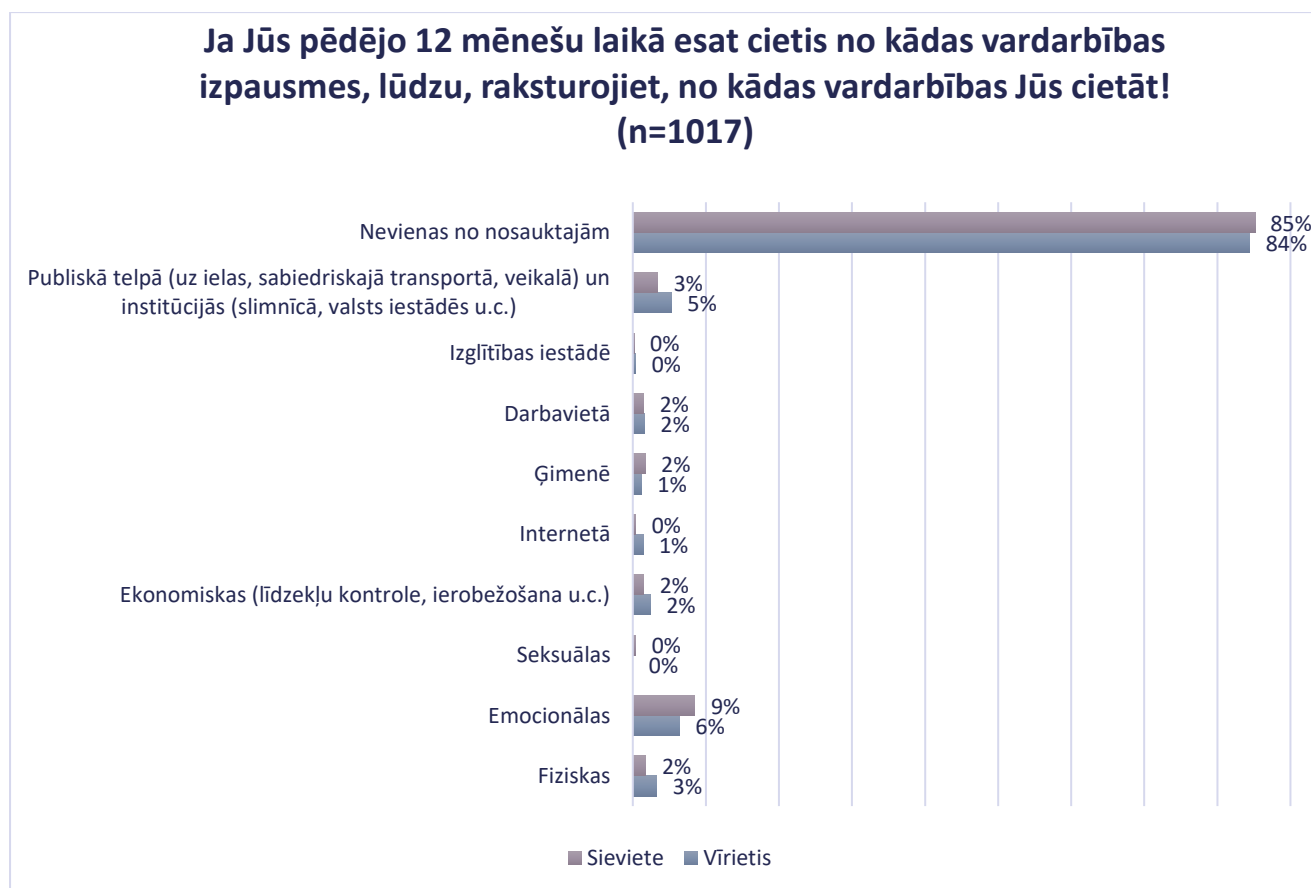

7. attēls. Vardarbības īstenošana dzīves laikā reģionālā griezumā

Visbiežāk uz pašu veiktu vardarbības pieredzi norādījuši Zemgales iedzīvotāji (31%), tiem seko rīdnieki (jau pieminētie 24%), bet retāk - kurzemnieki (19%). Retāk vardarbību atzīst Pierīgas (17%), Latgales (16%) un Vidzemes iedzīvotāji (15%). Lielāka starpība piedzīvotās un veiktās vardarbības rādītājos vērojama reģionos, kur ir vidēji zemāki uzrādītās vardarbības rādītāji. Vardarbību ģimenē visretāk atzinuši vidzemnieki un kurzemnieki (vien attiecīgi 1% un 1,5%).

1.2. Vardarbības pieredze pēdējā gada laikā

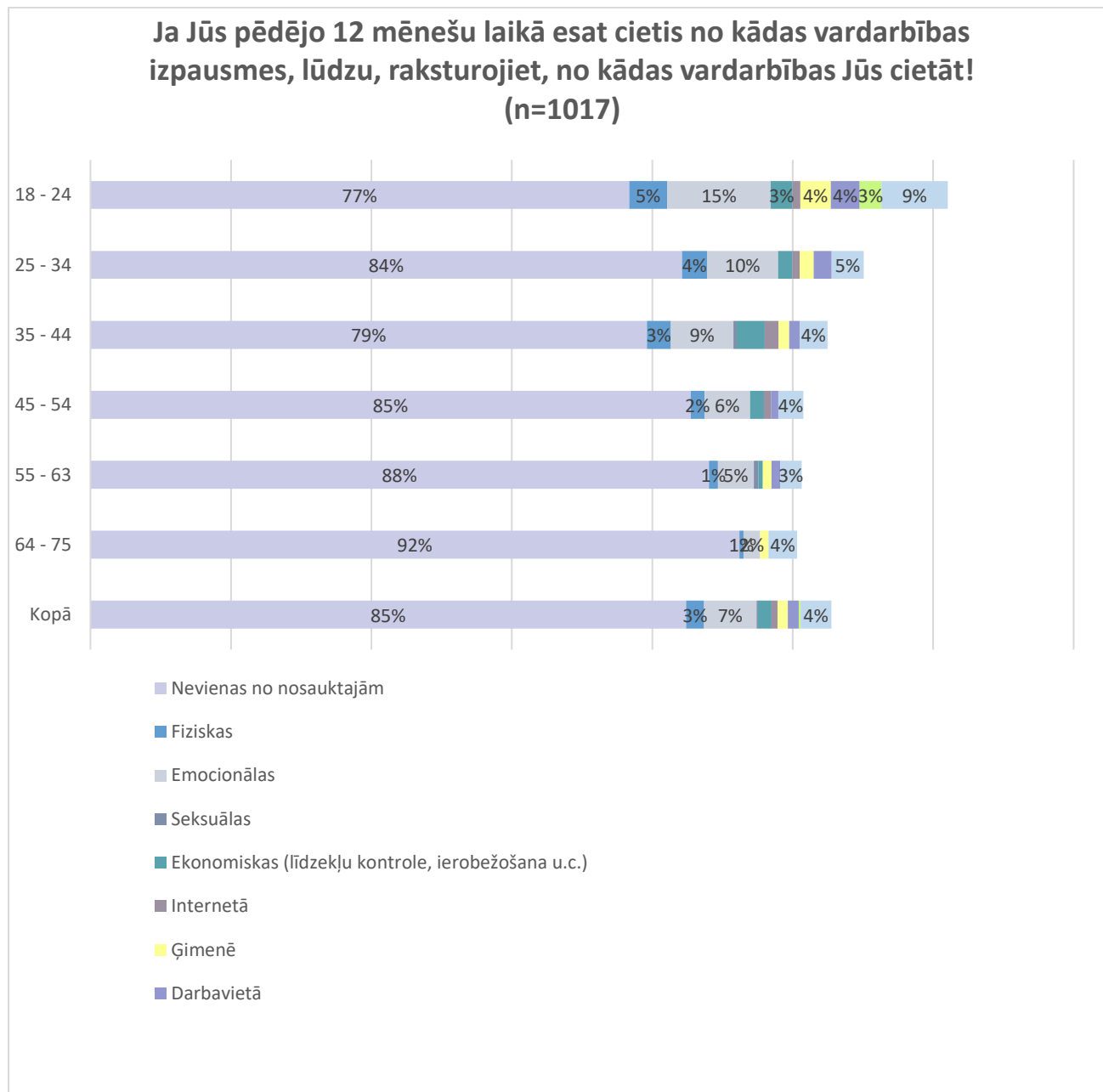
85% sieviešu un 84% vīriešu atzīst, ka **pēdējo 12 mēnešu laikā nav cietuši ne no vienas no vardarbības izpausmēm** (skat. 8. attēlu). Tā kā pozitīvi uz šo jautājumu atbildējušo īpatsvars ir salīdzinoši zems, sīkāka analīze nav iespējama. Visbiežāk vardarbība bijusi emocionāla (8% gadījumu). Emocionālu vardarbību retāk atzīst vīrieši (6%) nekā sievietes (9%). Vīrieši nedaudz biežāk cietuši no fiziskas vardarbības (3%, salīdzinot ar 2% sieviešu) un vardarbības publiskajā telpā (5%, salīdzinot ar 3% sieviešu). 1,2% vīriešu un 1,7% sieviešu ar vardarbību saskārušies ģimenē. Nevienam no vīriešiem nav atzinis, ka cietis no seksuālas vardarbības; sieviešu vidū no seksuālas vardarbības pēdējā gada laikā cietušas 0,4% respondentu.

8. attēls. Sieviešu un vīriešu vardarbības pieredze pēdējā gada laikā

Jaunieši biežāk kā citas vecuma grupas norāda uz pēdējā gadā piedzīvotu vardarbību (skat. 9. attēlu). Tas varētu liecināt gan par reālu notikumu, gan augstāku spēju vardarbīgas attiecības identificēt un, iespējams, citām attiecību normām. Neskatoties, uz to, ka aptauja izsaka tikai respondentu viedokli, tomēr augstāks pozitīvu atbilžu īpatsvars liecina par to, ka jaunieši, salīdzinot ar citām grupām, tagadnē biežāk piedzīvo vardarbību. Dzīves laikā vardarbību biežāk piedzīvojusi vidējā paaudze.

No emocionālās vardarbības pēdējā gada laikā cietuši 15% 18-24 gadu vecu respondentu, bet 64-75 gadu vecuma grupā - 2% (skat 9. attēlu). Šīs vardarbības formas augstāka īpatsvara dēļ iespējams to analizēt sīkāk. Emocionāla vardarbība retāk atzīta laukos dzīvojošu respondentu vidū – 3,3% gadījumu, kamēr Rīgā īpatsvars ir 8,8%, bet citās pilsētās – 10,1%. Retāk emocionāla vardarbība pēdējā gada laikā atzīta Latgalē (4,5%), Zemgalē (4%) un Vidzemē (5%), bet biežāk Kurzemē (10%).

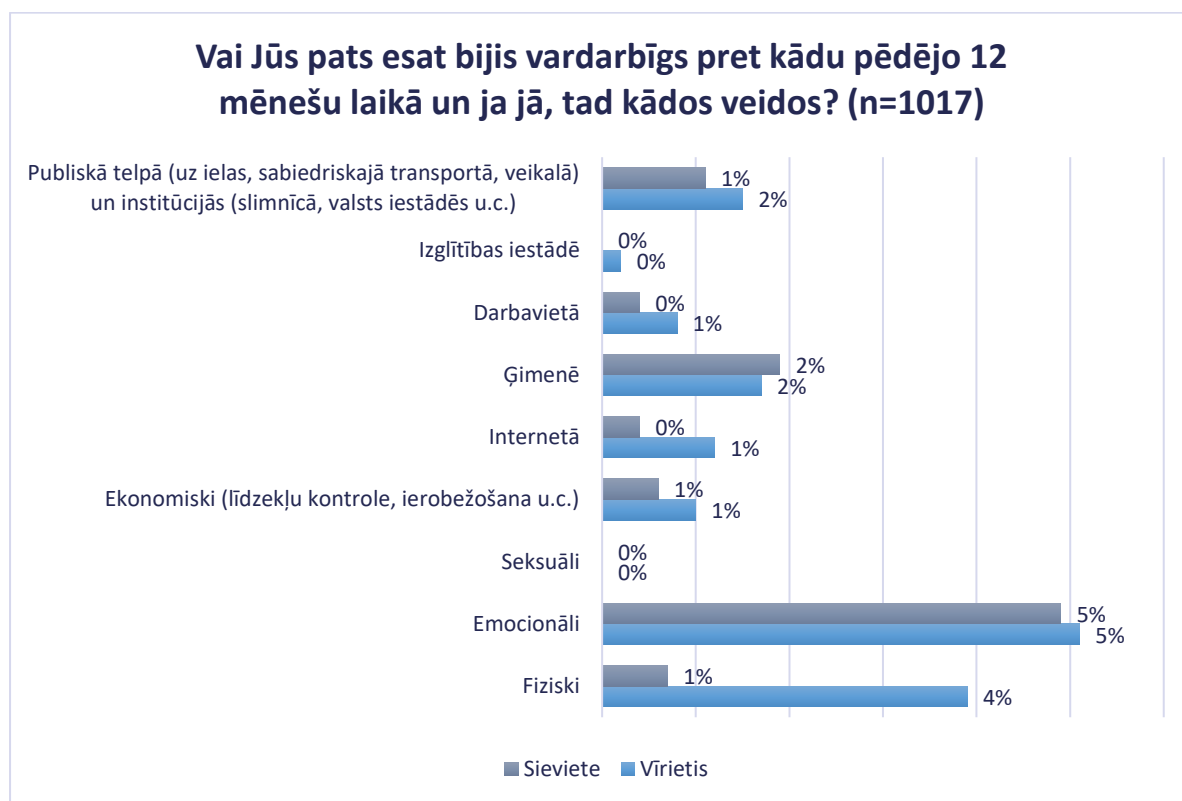

9. attēls. Vardarbības pieredze pēdējā gada laikā vecuma grupu griezumā

No fiziskas vardarbības pēdējā gada laikā cietuši 5% jauniešu 18-24 gadu vecumā (skat. 9. attēlu). Ar katru vecuma grupu šādu respondentu īpatsvars samazinās, 64 – 75 gadu vecuma grupā sasniedzot 0,6%. No ekonomiskas vardarbības biežāk cietuši skolēni un studenti (5%), kā arī personas ar ienākumiem zem 250 eiro uz vienu mājsaimniecības locekli (4%). 3% 18-24 gadu vecu jauniešu pēdējā gada laikā vardarbību

piezīvojuši izglītības iestādē, savukārt - 4% darbavietā, kas ir biežāk kā citām vecuma grupām. Citu vecuma grupu respondenti no vardarbības darbavietā cietuši retāk, 25-34 gadu vecuma grupā tas ir 2,5%, īpatsvaram samazinoties katrā nākamajā darbaspējīgo vecuma grupā.

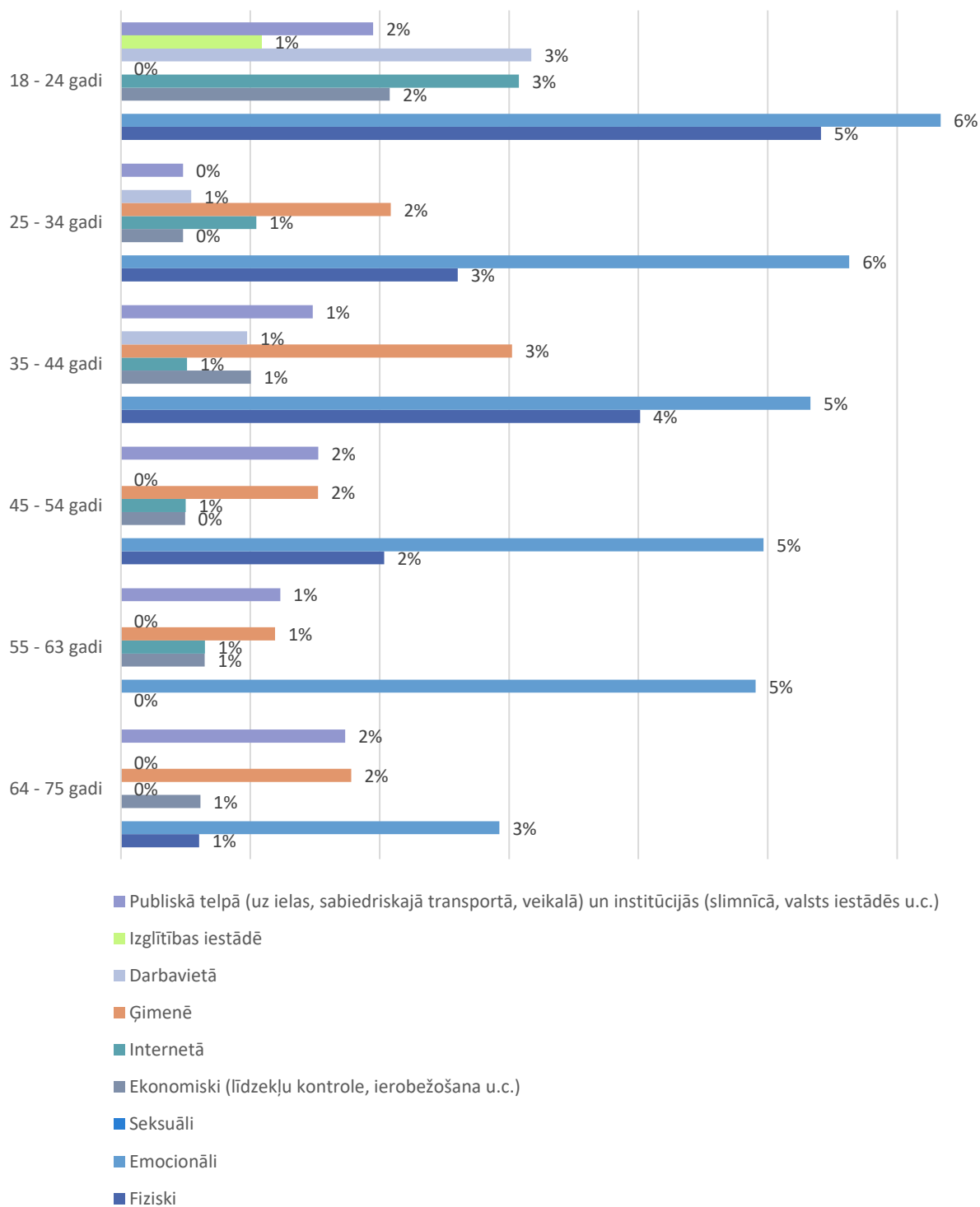
Jautāti par pēdējo gadu, 88,9% vīriešu un 90,2% sieviešu atzīst, ka **paši nav bijuši vardarbīgi** (skat. 10. attēlu). Visbiežākā atzītā vardarbības forma ir bijusi emocionālā vardarbība (abiem dzimumiem ap 5%), savukārt fiziski vardarbīgi bijuši 3,9% vīriešu dzimuma respondentu (kamēr vien 0,7% sieviešu). 1% vīriešu un 0,6% sieviešu atzīst, ka bijuši ekonomiski vardarbīgi.

10. attēls. Vardarbības īstenošana pēdējā gada laikā dzimumu griezumā

Jaunieši, līdzīgi kā citos jautājumos, salīdzinoši biežāk kā citas vecuma grupas atpazīst vardarbību arī tad, ja paši bijuši vardarbīgi (izņemot vardarbību ģimenē) (skatīt 11. attēlu). Ja visos vardarbības veidos, sevi kā vardarbības veicēju atzīst ievērojami zemāks īpatsvars respondentu, salīdzinot ar uzrādīto vardarbības piedzīvošanu, tad izņēmums ir vardarbība internetā, kur 18-24 gadu jauniešu vidū sevi kā vardarbīgu atzīst 3,1% respondentu (par šādas vardarbības upuri šajā vecuma grupā ir atzinuši 1,1% respondentu).

Vai Jūs pats esat bijis vardarbīgs pret kādu pēdējo 12 mēnešu laikā un ja jā, tad kādos veidos? (n=1017)

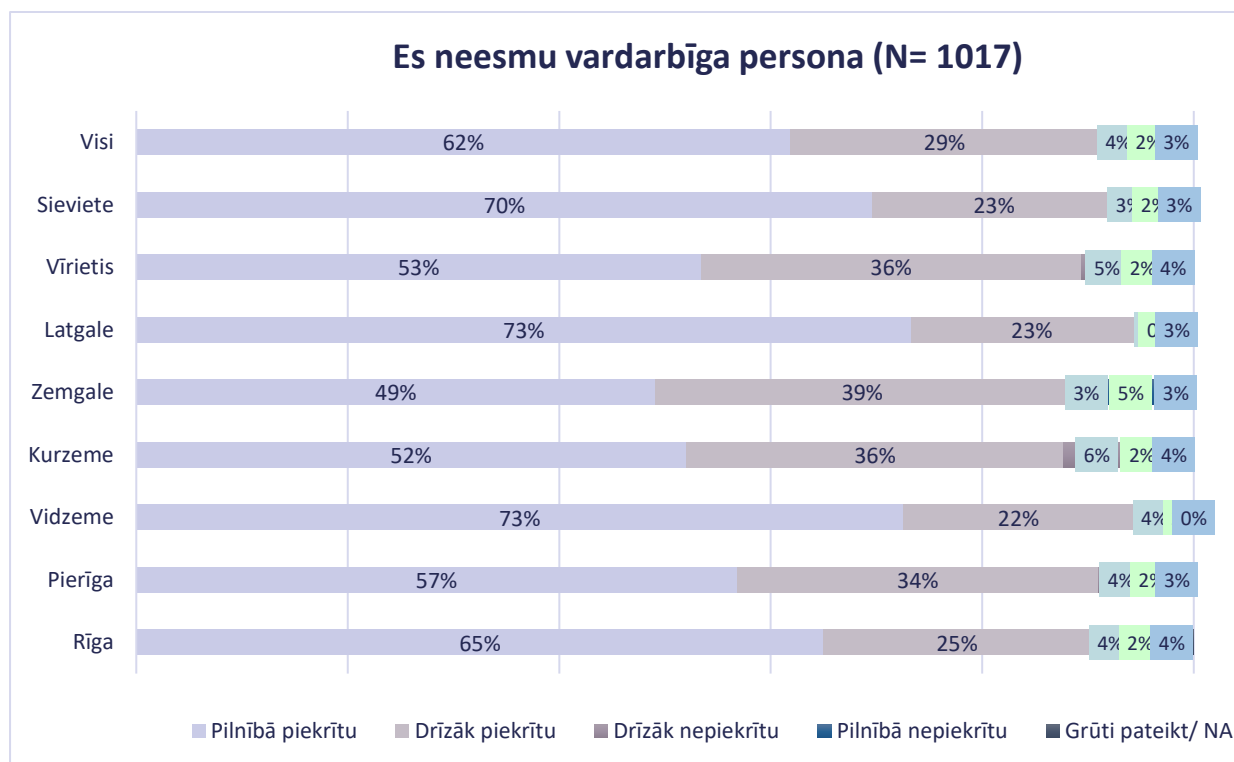
11. attēls. Vardarbības īstenošana pēdējā gada laikā vecuma grupu griezumā

5,4% respondentu ar pamatzglītību, salīdzinot ar 2,2% respondentu ar vidējo un 1,1% ar augstāko izglītību atzinuši, ka pēdējā gada laikā bijuši fiziski vardarbīgi. Apvērsta situācija ir emocionālas vardarbības gadījumā – to atzinuši 7,7% respondentu ar augstāko, 3,8% ar vidējo un 5,3% ar pamata izglītību.

2. Attieksme pret vardarbību

Kopumā 63% respondentu, no tiem 18% pilnībā, piekrīt tam, ka vardarbība ir novēršama. Tam nepiekrīt 25% respondentu, no tiem 5% pilnībā nepiekrīt. Šo attieksmi būtiski neietekmē respondenta dzimums, vecums un valodas vide. Būtiskākas atšķirības attieksmē pret vardarbību vērojamas, ja ņem vērā attieksmi pret dažādiem ar vardarbību saistītiem aspektiem.

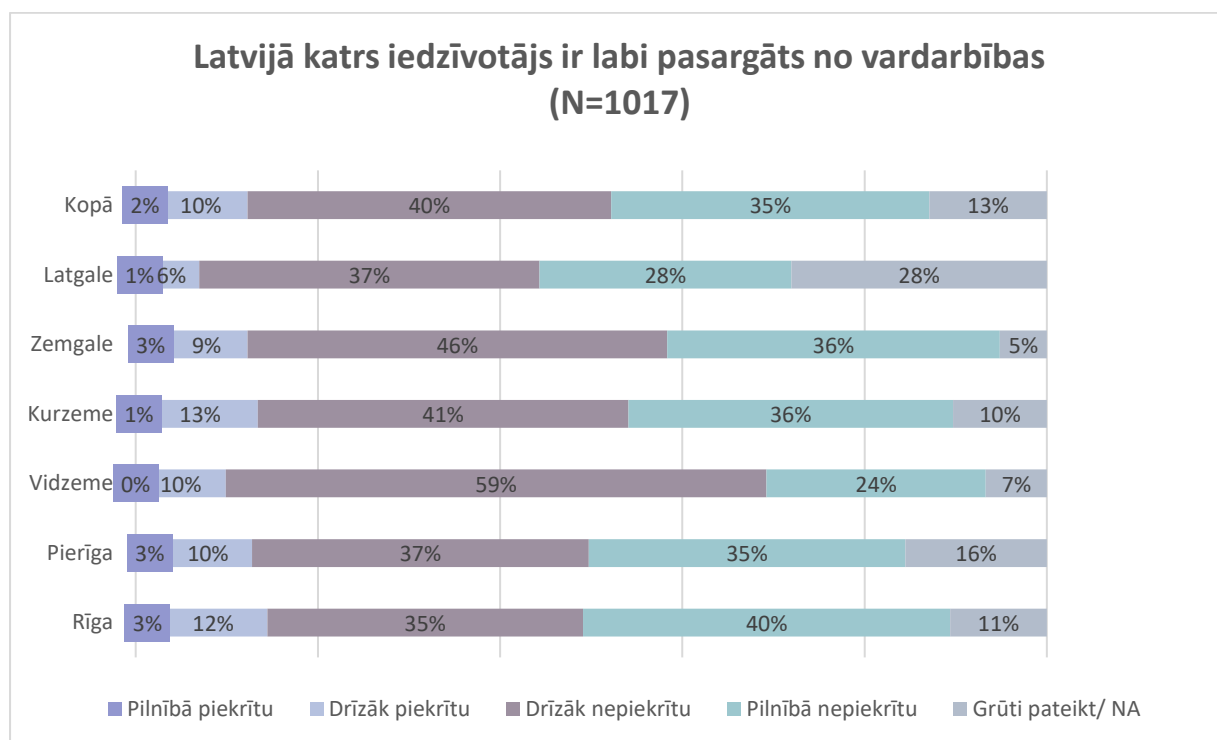
Viens no parametriem, kas ļauj raksturot uztvertās vardarbības līmeni, ir **paša vardarbības potenciāla pašvērtējums**. Kopumā 62% respondentu piekrīt un drīzāk piekrīt tam, ka viņi nav vardarbīgas personas (skat. 12. attēlu). Tikai 6% tam nepiekrīt vai drīzāk nepiekrīt. Būtiskākās atšķirības vērojamas piekrīt/drīzāk piekrīt pozīcijās. Sievietes ievērojami biežāk (70%) kā vīrieši (53%) pilnībā piekrīt, ka nav vardarbīgas. Zemāks pilnīgi par to pārliecināto īpatsvars ir 18-24 gadu vecu respondentu vidū (51%), bet reģionos - kurzemnieku (52%) un zemgāliešu (49%) vidū. Pozitīvāks vērtējums par sevi ir personām ar augstāku izglītības līmeni (68% ar augstāko izglītību pilnībā piekrīt, ka nav vardarbīgi, kamēr ar pamata izglītību - 59%), un latviski ģimenē runājošo vidū (65%), salīdzinot ar citā valodā runājošiem (58%).

12. attēls. Vardarbības potenciāla pašvērtējums dzimuma un reģionālā griezumā

Cenšoties mērīt drošības līmeni sabiedrībā, respondentiem tika uzdots jautājums par **pasargātību no vardarbības**. Vidēji 12% respondentu piekrīt, ka katrs Latvijas iedzīvotājs ir pasargāts no vardarbības, no tiem 2% šim apgalvojumam piekrīt pilnībā, savukārt 75% tam nepiekrīt, no tiem 40% drīzāk nepiekrīt (skat. 13. attēlu). Viedokļu sadalījumu vecums, dzimums un izglītības līmenis būtiski neietekmē, bet atšķirības vērojamas reģionālā griezumā. Visneaizsargātākie jūtas Vidzemes un Zemgales iedzīvotāji (83%), kamēr Latgalē – 65%, bet Pierīgā, Rīgā un Kurzemē - rādītāji ir vidēji 71%-76% robežās. Vienlaikus Latgalē vien 7%

iedzīvotāju piekrīt un drīzāk piekrīt, ka katrs iedzīvotājs ir pasargāts no vardarbības un te ir daudzkārt augstāks uz jautājumu neatbildējušo īpatsvars – 28%.

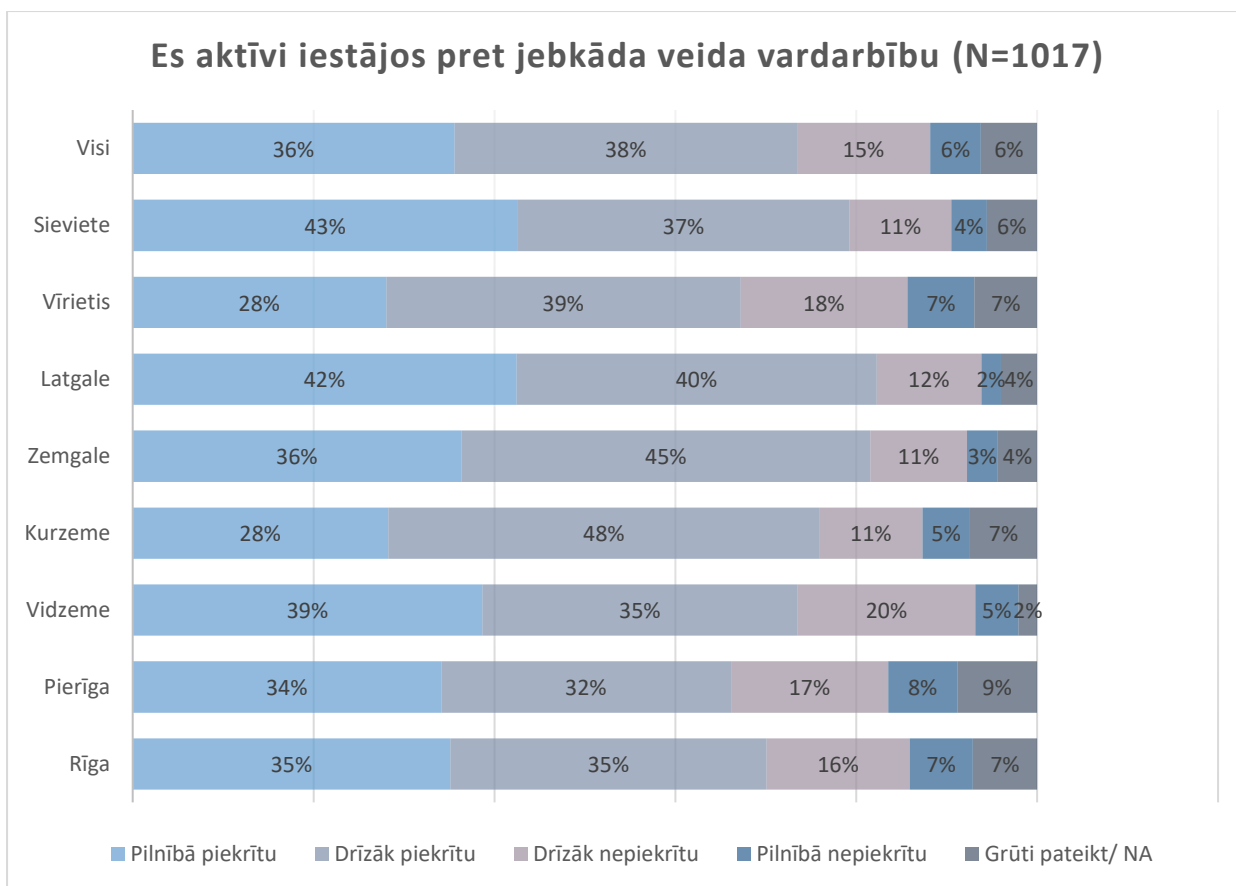

13. attēls. Pasargātība no vardarbības reģionālā griezumā

Pēdējais aspekts vardarbības līmeņa mērījumam ir **respondentu aktīva nostāja pret vardarbības gadījumiem**. Kopumā 73% respondentu piekrīt un drīzāk piekrīt, ka aktīvi iestājas pret vardarbību. Respondentu pozīcijā būtisku lomu spēlē dzimums – 79% sieviešu (no tām – 43% pilnībā piekrīt), kamēr attiecīgi 67% vīriešu (no tiem- 28% pilnībā) piekrīt, ka aktīvi iestājas pret vardarbību (skat. 14. attēlu). Savukārt ceturtdaļa vīriešu (26%), salīdzinot ar 15% sieviešu, nepiekrīt un pilnībā nepiekrīt tam, ka viņi aktīvi iestājas pret vardarbību. Attieksmi pret vardarbību ietekmē arī valodas vide – 77% (no tiem 38% pilnībā) latviski runājošu respondentu atzīst, ka aktīvi iestājas pret vardarbību, kamēr to dara 67% (no tiem pilnībā 32%) citā valodā ģimenē runājošu respondentu. 17% latviski runājošo pilnībā un daļēji atzīst, ka aktīvi neiestājas pret vardarbību; citu valodu vidē – 26%.

Aktīvāki pozīcijā ir Latgales un Zemgales iedzīvotāji – 82% piekrīt, ka aktīvi iestājas pret vardarbību, kamēr Pierīgā – 66%, Rīgā – 70%, bet Vidzemē un Kurzemē tādu ir attiecīgi 74% un 76%. Vidzemē, Pierīgā un Rīgā ir augstāks to respondentu īpatsvars, kuri daļēji vai pilnīgi nepiekrīt tam ka iestājas pret vardarbību (23-25%). Jāpiebilst, ka Vidzemē un Zemgalē ir augstāks to respondentu īpatsvars, kuri pilnībā un daļēji nepiekrīt, ka vardarbība ir novēršama – 31% un 34%, kamēr Latgalē tādu ir vien 17%.

Aktīvāku pozīciju pret vardarbību pauž vecāka gadagājuma respondenti – 64-75 gadu vecuma grupā 43% respondentu piekrīt, ka aktīvi iestājas pret vardarbību, šādu respondentu īpatsvars ir augsts arī 54-63 gadu vecuma grupā – 41%. Jaunākajā vecuma grupā 18-25 – tādu ir 35%, taču atšķirības piekrīt/nepiekrīt pozīcijās dažādās vecuma grupās nav vērojamas.

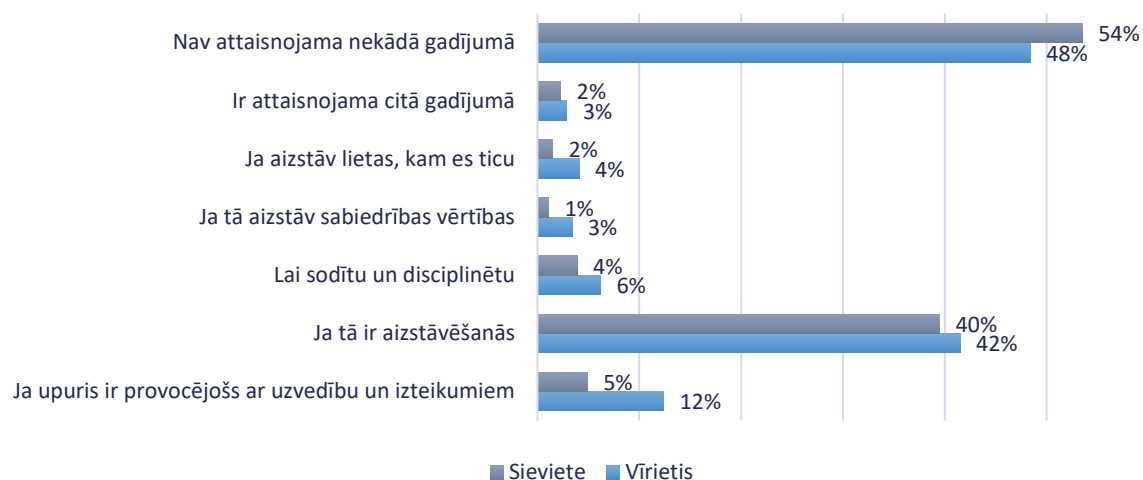

14. attēls. Aktīva iestāšanās pret vardarbību dzimuma un reģionālā griezumā

2.1. Vardarbība ģimenē

Vardarbību ģimenē nekādā gadījumā neattaisno 51% respondentu, bet ar kādu iemeslu to attaisno 44% (15. attēls). Vīrieši nedaudz biežāk kā sievietes aizstāv vardarbības pielietošanu (46% vīriešu un 42% sieviešu). Biežākais attaisnojums ir pašizstāvēšanās (to atbalsta vidēji 41% respondentu). Vīrieši izteikti biežāk atbalsta apgalvojumu, ka vardarbība ir attaisnojama, ja upuris ir provocējošs – to atbalsta 12% vīriešu un 5% sieviešu. Savukārt 6% vīriešu un 4% sieviešu atbalsta vardarbību kā soda un disciplinēšanas metodi. Citiem, ar personisko vērtību sistēmu saistītiem iemesliem, ir daudz mazāka loma, attaisnojot vardarbību, dominējot iemesliem, kuri ir saistīti tieši ar praktiskām attiecību risināšanas problēmām.

Kuros no šiem gadījumiem vardarbība ģimenē, Jūsprāt, ir attaisnojama? (N=1017)

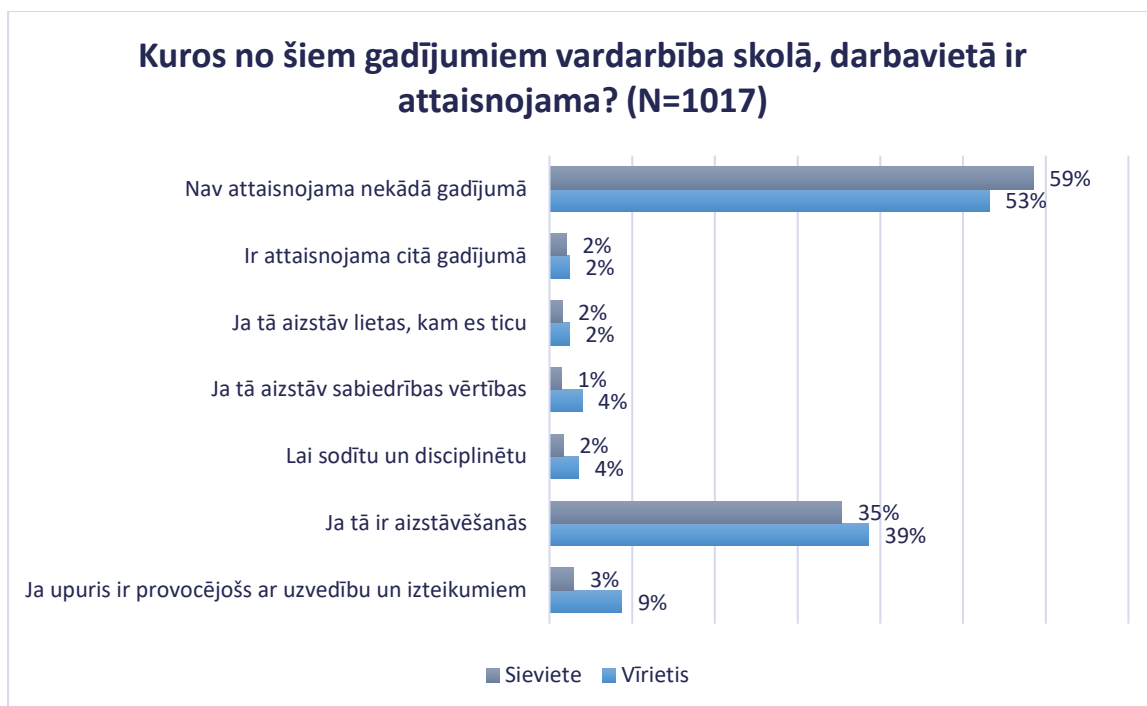

15. attēls. Vardarbības attaisnošana dzimuma griezumā

Attieksmē pret vardarbību nozīme ir arī responenta izglītībai. Ja personas ar augstāko izglītību 56% gadījumu uzskata, ka vardarbība nav attaisnojama nekādā gadījumā, tad personu ar pamata izglītību lokā tādu ir 37%, bet vidējo 53%. Biežāk uzskatam, ka vardarbība nav attaisnojama nekādā gadījumā piekrīt ģimenē latviski runājoši respondenti (53%), salīdzinot ar citā valodā runājošiem (48%). Reģionāli visretāk šim uzskatam piekrīt Kurzemē (40%), taču te ir arī vislielākais to respondentu īpatsvars, kuri nespēja atbildēt uz šo jautājumu (12%).

2.2. Vardarbība skolā, darbavietā

Salīdzinot ar jautājumu par ģimenes vidi, pret vardarbību skolā vai darbavietā respondenti ir kritiskāk noskaņoti – to nekādā gadījumā neattaisno 56% respondentu – 58,5% sieviešu un 53,2% vīriešu (skat. 16. attēlu). Vardarbībai skolā un darbavietā ir zemāks tolerances sliekšnis kā vardarbībai ģimenē. Biežākais iemesls vardarbības pielietošanai tāpat kā ģimenē minēta aizstāvēšanās (tam piekrīt 38,6% vīriešu un 35,4% sieviešu). Savukārt vardarbību izglītības vai darbavietā disciplinēšanas nolūkos vai kā atbildi uz upura provokāciju attaisno attiecīgi vidēji 2,8% un 5,6% respondentu. Šajās pozīcijās ievērojami atšķiras sieviešu un vīriešu atbildes – vardarbību kā soda un disciplinēšanas veidu atzīst 3,5% vīriešu un vien 1,7% sieviešu; savukārt upura provocējošu uzvedību kā attaisnojumu vardarbībai redz 8,8% vīriešu un vien 3% sieviešu.

16. attēls. Vardarbības skolā un ģimenē attaisnošana dzimuma griezumā

Biežāk vardarbību izglītības un darbavietā attaisno jaunāka gadagājuma respondenti – 18-24 gadu vecuma grupā vardarbību kā jebkurā gadījumā nepieļaujamu atzīst vien 49% (vidēji 55,9%). Jaunieši biežāk kā citas grupas attaisno vardarbību aizstāvēšanās nolūkos (45,7%; vidēji 36,9%). Līdzīgi kā vardarbības ģimenē gadījumā, pret vardarbību izglītības un darbavietā kritiskāk noskaņotas personas ar augstāku izglītības līmeni.

Ja Kurzemē vardarbības nepieļaujamību ģimenē apliecināja vien 40% respondentu, tad skolā un darbavietā to nekādā gadījumā neattaisnotu jau 53%. Tiesa, arī te 9% respondentu nespēj uz jautājumu atbildēt. Viskritiskāk pret vardarbības attaisnošanu ģimenē un skolā/darbavietā izteikušies Pierīgas iedzīvotāji – attiecīgi 64,1% un 69,5%, Zemgales iedzīvotāji – attiecīgi 54% un 64,2%, kamēr Rīgā tādu bijis 47,4% un 48,5% un Latgalē – 46,9% un 52,1%. Vidzemē nav vērojama atšķirība attieksmē pret vardarbības neattaisnošanu ģimenē un skolā/darbavietā.

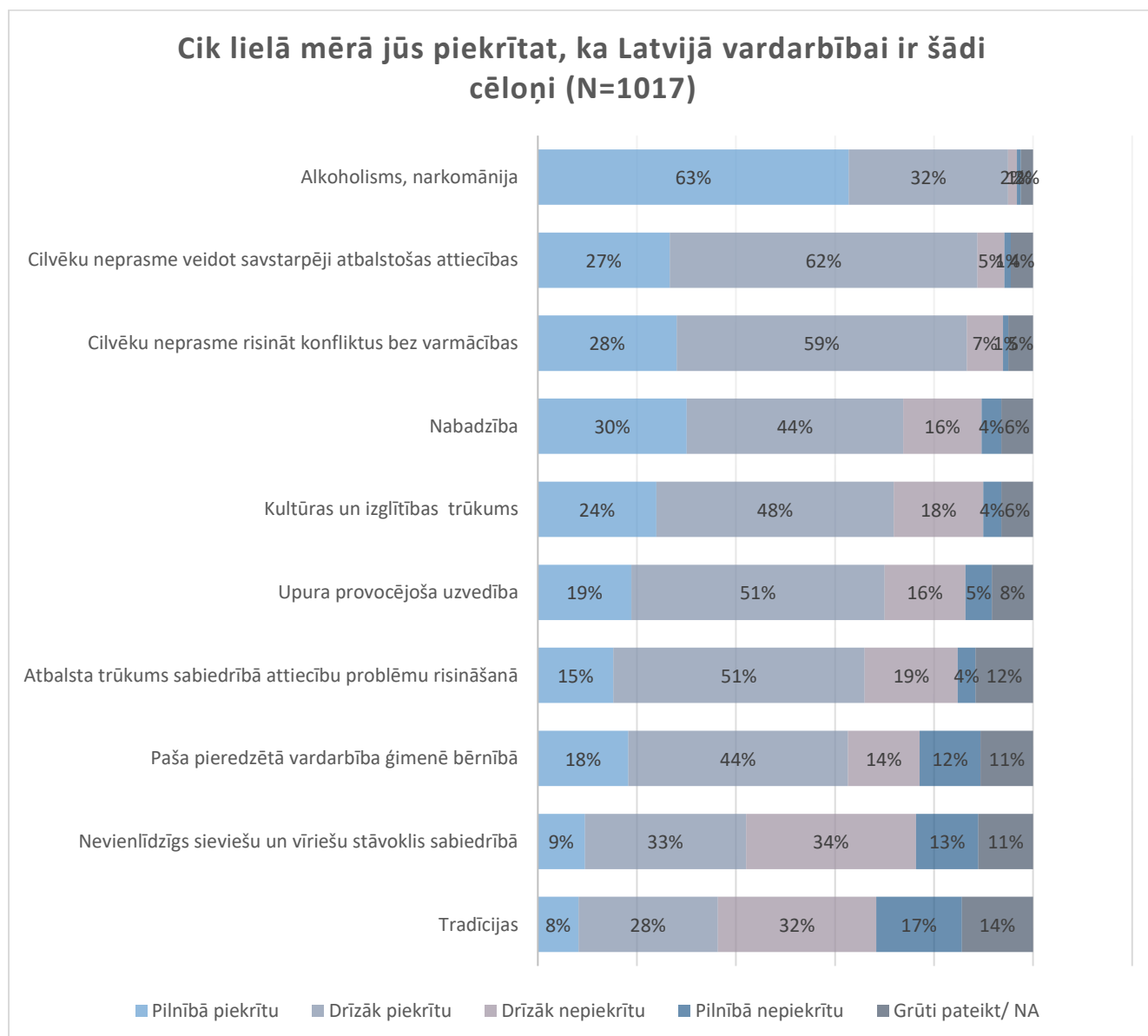
2.3. Vardarbības cēloņi

Jautājot par vardarbības cēloņiem, visbiežāk respondenti min alkoholismu un narkomāniju (95%) (skat. 17. attēlu). Šim iemeslam seko ar attiecību kvalitāti saistīti iemesli - cilvēku neprasme veidot savstarpēji atbalstošas attiecības (89%) un cilvēku neprasme risināt konfliktus bez varmācības (87%). Atbalsta trūkumu sabiedrībā attiecību problēmu risināšanā kā problēmu atzīst salīdzinoši zemāks respondentu īpatsvars – 66%. Nākamā iemeslu grupa aptver gan ārējus iemeslus – nabadzība, kultūras un izglītības trūkums (attiecīgi 74% un 72%), gan upura vainošanu provokatīvā uzvedībā (70%). Vēl 63% atzīst, ka pie vardarbības varētu būt vainojama vardarbības pieredze bērnībā – šo iemeslu apstiprina arī pētījumi – ACE¹ atzīst, ka

¹ Pētījums par Latvijas jauniešu bērnībā gūto nelabvēlīgo pieredzi (2011)

https://www.spkc.gov.lv/upload/Petijumi%20un%20zinojumi/Jauniesu%20vardarbibas%20pieredze/jauniesu_berniba_guta_vardarbibas_pieredze_2011_zinojums_kopsavilkums.pdf

nelabvēlīgas pieredzes bērībā paaugstina dažāda veida riskantas uzvedības riskus tālākā dzīvē. Šajā pētījumā attieksmi pret vardarbību, tās pieredzi un vērtējumu ietekmējošs faktors bija arī dzimte, un arī aptaujā apgalvojumā “nevienlīdzīgs sieviešu un vīriešu stāvoklis sabiedrībā” kā iemeslu vardarbībai atzīst 42% respondentu, bet noliedz - 47%. Tradīcijas kā vardarbības iemeslu atzīst vien 6% respondentu, bet tam nepiekrīt 49%.

17. attēls. Vardarbības cēloņi

Vērojamas atšķirības sieviešu un vīriešu atbildēs vairākās pozīcijās – tam, ka nevienlīdzīgs sieviešu un vīriešu stāvoklis sabiedrībā vainojams pie vardarbības, piekrīt 47% sieviešu un tikai 36% vīriešu, bet nepiekrīt attiecīgi 41% sieviešu un 53% vīriešu. Tāpat apgalvojumam, ka cēlonis ir atbalsta trūkums sabiedrībā attiecību problēmu risināšanā pilnībā un drīzāk piekrīt 70% sieviešu un 60% vīriešu. Atšķirība vērojama galvenokārt “drīzāk piekrītu pozīcijā”, kuru izvēlējušies 55% sieviešu un 46% vīriešu. Tam nepiekrīt attiecīgi – 20% sieviešu un 25% vīriešu. Trešais sieviešu un vīriešu atšķirīgi vērtētais apgalvojums ir upura

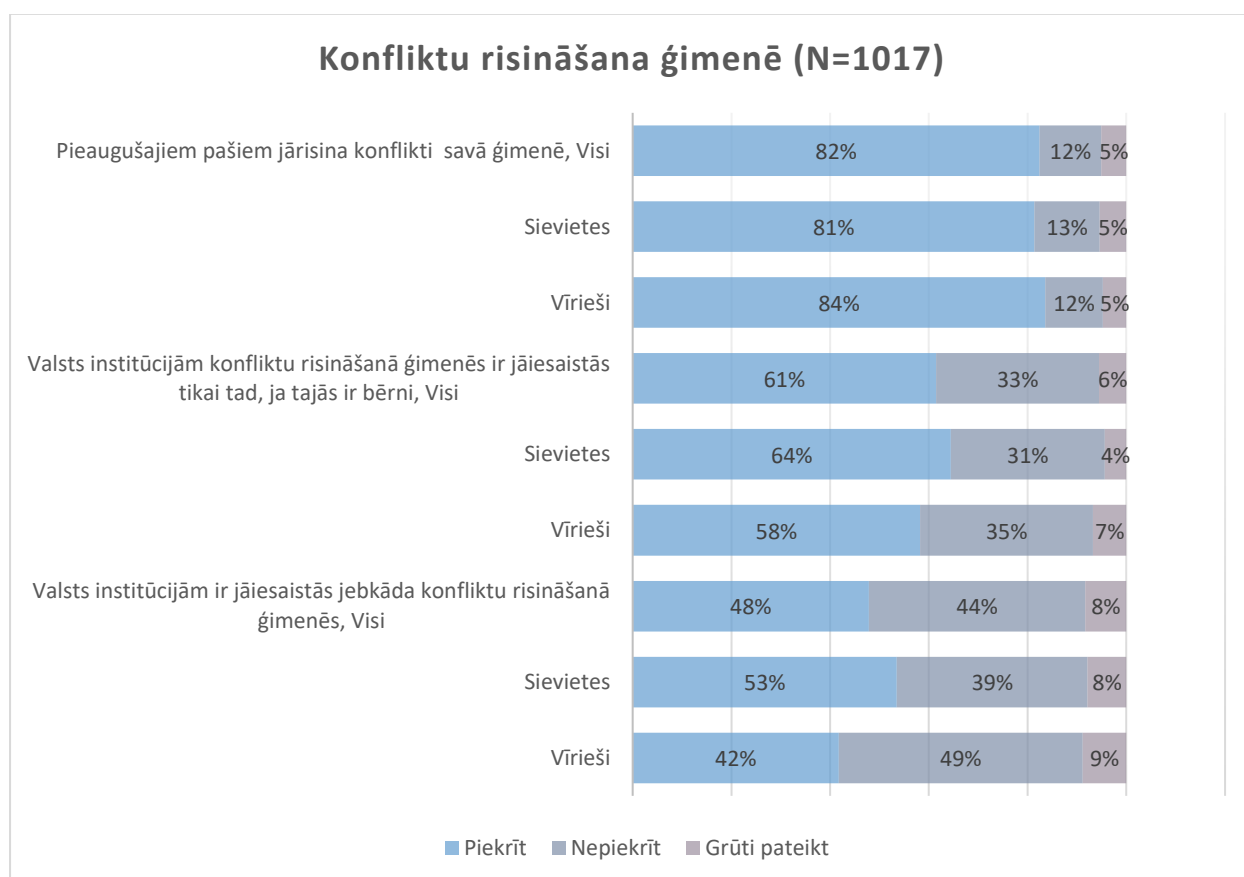
provocējoša uzvedība – tai kā cēlonim piekrīt 66% sieviešu un 74% vīriešu, bet nepiekrīt attiecīgi – 24% un 19%.

2.4. Vardarbības novēršana

Kā rāda attieksme pret vardarbības attaisnojumu, tolerance pret vardarbību ģimenē ir nedaudz augstāka kā tolerance pret vardarbību izglītības saņemšanas vai darba vidē. Viens no aptaujā testētajiem pieņēmumiem bija respondentu priekšstats, ka ģimenes konflikti ir privāti un risināmi pašā ģimenē. Tika modelētas divas situācijas – runājot par valsts iesaistīšanos jebkuru ģimenes konfliktu risināšanā un iesaistīšanos, ja ģimenē šajā situācijā ir bērni. Jāpiebilst, kā Bērnu tiesību aizsardzības likuma² 51.3. pants nosaka, ka “katrai personai ir pienākums ziņot policijai vai citai kompetentai iestādei par vardarbību vai citu pret bērnu vērstu noziedzīgu nodarījumu”.

48% respondentu piekrīt un drīzāk piekrīt, ka valsts institūcijām jāiesaistās ģimenes konfliktu risināšanā (skat. 18. attēlu). Atbalsts pieaug līdz 61%, ja šajā situācijā iesaistīti bērni. Apgalvojumiem biežāk piekrīt sievietes – 53% sieviešu (no tām 20% pilnībā) atbalsta valsts institūciju iesaisti jebkādu konfliktu risināšanā, bet 64% (no tām 29% pilnībā piekrīt) atbalstītu iesaisti, ja konfliktā iesaistīti bērni. Vīriešu atbalsts šiem apgalvojumiem ir attiecīgi 42% (no tiem 12% pilnībā piekrīt) un 58% (no tiem 15% pilnībā piekrīt).

Viendabīgāks viedoklis ir par pieaugušo pašu atbildību konfliktu risināšanā - te ir zemāks “grūti pateikt” atbilžu īpatsvars un to atbalsta 81% sieviešu un 84% vīriešu.

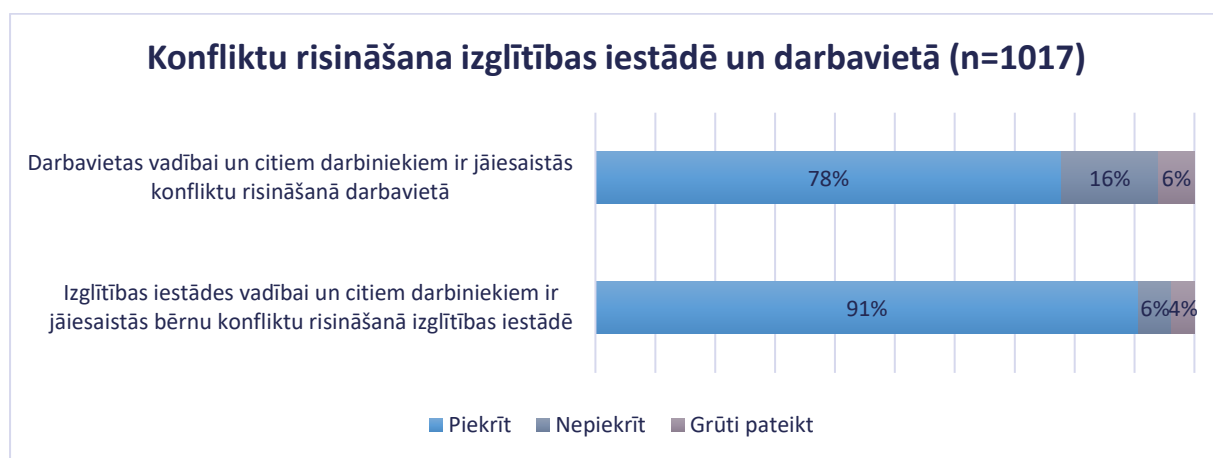
18. attēls. Konfliktu risināšana ģimenē

² <https://likumi.lv/doc.php?id=49096>

Atbalstu valsts institūciju iesaistei ģimenes konfliktu risināšanā ietekmē respondenta izglītības līmenis, sarunvaloda ģimenē un dzīvesvieta. Tā iesaisti atbalsta 43% respondentu ar augstāko, 49% ar vidējo un 56% ar pamata izglītību; 53% respondentu ar latviešu, bet 40% ar citu sarunvalodu ģimenē; 41% rīdnieku un 50-52% lauku un citu pilsētu iedzīvotāju.

Interesanti, ka respondentu pozīciju par valsts institūciju iesaisti konfliktos būtiski neiespaido tādi faktori kā bērnu esamība ģimenē, izglītība vai ģimenē lietotā valoda, taču vērojams dažāds atbilžu sadalījums atkarībā no ģimenes stāvokļa, vecuma un dzīvesvietas. 46% precētu vai ar partneri dzīvojošu respondentu atbalstītu valsts institūciju iesaisti konfliktu risināšanā, bet šķirtu vai ar partneri kopā nedzīvojošu respondentu vidū šis īpatsvars ir 57% (attiecīgi – 62% un 68%, ja ģimenē ir bērni). Retāk valsts institūciju iesaisti, ja konfliktā iesaistītas ģimenes ar bērniem, atbalsta jaunieši 18-24 gadu vecumā – 53% (no tiem 14% pilnībā), kamēr vidēji šis īpatsvars ir 61% (no tiem 22% pilnībā). Attiecībā uz konfliktiem ģimenēs vispār šīs vecuma grupas atbildes būtiski neatšķiras no vidējā, kas liecina, ka jaunieši bērna intereses neuztver kā īpašu faktoru. Augstāks atbalsts valsts institūciju iesaistei konfliktos ģimenēm ar bērniem ir laukos – tam piekrīt 70% laukos dzīvojošu respondentu, kamēr Rīgā – 59% un citās pilsētās 56%. Visretāk valsts institūciju iesaisti šādās situācijās atbalsta Vidzemes iedzīvotāji – vien 49% (turklāt 50% tam nepiekrīt), citos reģionos, izņemot Rīgu, atbalsts šim apgalvojumam ir 63-68% robežās.

Viedoklis par bērnu konfliktu risināšanu izglītības iestādēs ir gana viendabīgs – kopumā 91% respondentu (no tiem 46% pilnībā atbalsta) uzskata, ka to jādara iestādes vadībai un darbiniekiem (skat. 19. attēlu). Būtiskākās atšķirības atbildēs vērojamas atkarībā no respondenta dzīvesvietas – Rīgā to neatbalsta 8% respondentu, kamēr citviet – vidēji 4%.

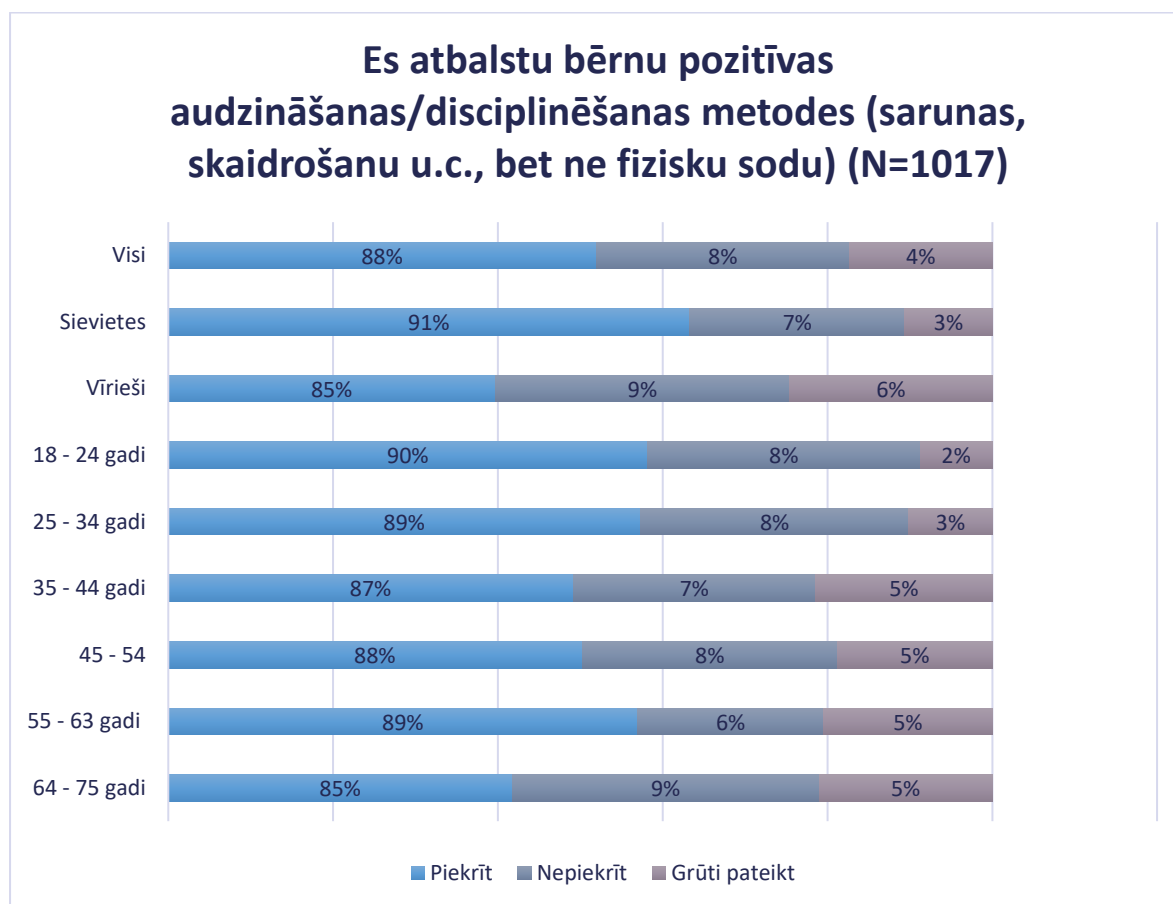
19. attēls. Konfliktu risināšana mācību un darba vietā

Attiecībā uz konfliktu risināšanu darbavietā, vadības un citu darbinieku iesaisti atbalsta 78% (no tiem 30% pilnībā) respondentu. Dzimumam arī šajā atbildē nav būtiskas nozīmes, taču attieksmi ietekmē respondenta izglītības līmenis – 75% (no tiem 28% pilnībā) respondentu ar augstāko izglītību, 78% ar vidējo (no tiem 30% pilnībā) un 81% (no tiem 38% pilnībā) ar pamata izglītību atbalsta darbavietas iesaisti konflikta risināšanā. Retāk darbavietas vadības un kolēģu iesaiste atzīta Rīgā (71%) un Kurzemē (75%), citviet – 81-84% robežās.

2.5. Atbalsta resursi nevardarbībai

Vidēji 88% respondentu **atbalsta nevardarbīgas un pozitīvas audzināšanas metodes**. Respondentu īpatsvars, kuri neatbalsta pozitīvas audzināšanas metodes ir gana viendabīgs 6-9%, bet atšķirības atbalsta

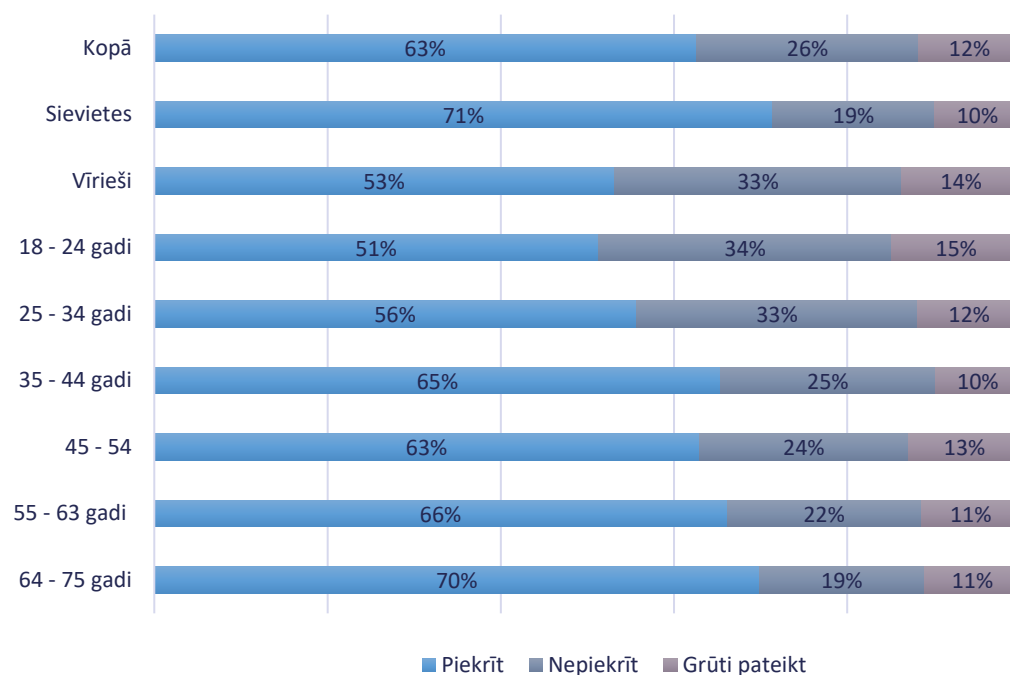
apgalvojumos galvenokārt vērojamas uz “grūti pateikt” atbilžu rēķina (skat. 20. attēlu). Sievietes paūž pārliecinātāku viedokli (3% grūti pateikt, salīdzinot ar 6% vīriešu vidū) un arī gados jaunāki respondenti.

20. attēls. Atbalsts nevardarbīgām audzināšanas metodēm dzimuma un vecuma griezumā

Jautāti par **pozitīvu audzināšanas metožu pārzināšanu** vien 63% respondentu (no tiem tikai 18% pilnībā) piekrīt šim apgalvojumam (skat. 21. attēlu). Jāpiebilst, ka “grūti pateikt” atbilžu īpatsvars šim apgalvojumam ir divkārt augstāks kā iepriekšējam, iespējams, liecinot, ka jēdziens respondentam sniedz kopumā pozitīvu asociāciju, taču tā saturs ir retāk skaidrs. Trešdaļa (33%) vīriešu atzīst, ka šādas metodes nepārzina un vēl 14% nespēj atbildēt uz šo jautājumu. Tāpat biežāk kā vidēji (33-34% gadījumu) šīs metodes nepārzina gados jaunāki respondenti (18-24 un 25-34 gadu vecuma grupās), bet nepārzināšana retāk atzīta ar katru nākamā vecuma grupu, sasniedzot 19% 64-75 gadus vecu respondentu grupā.

Es pārzinu bērnu pozitīvas audzināšanas/disciplinēšanas metodes (N=1017)

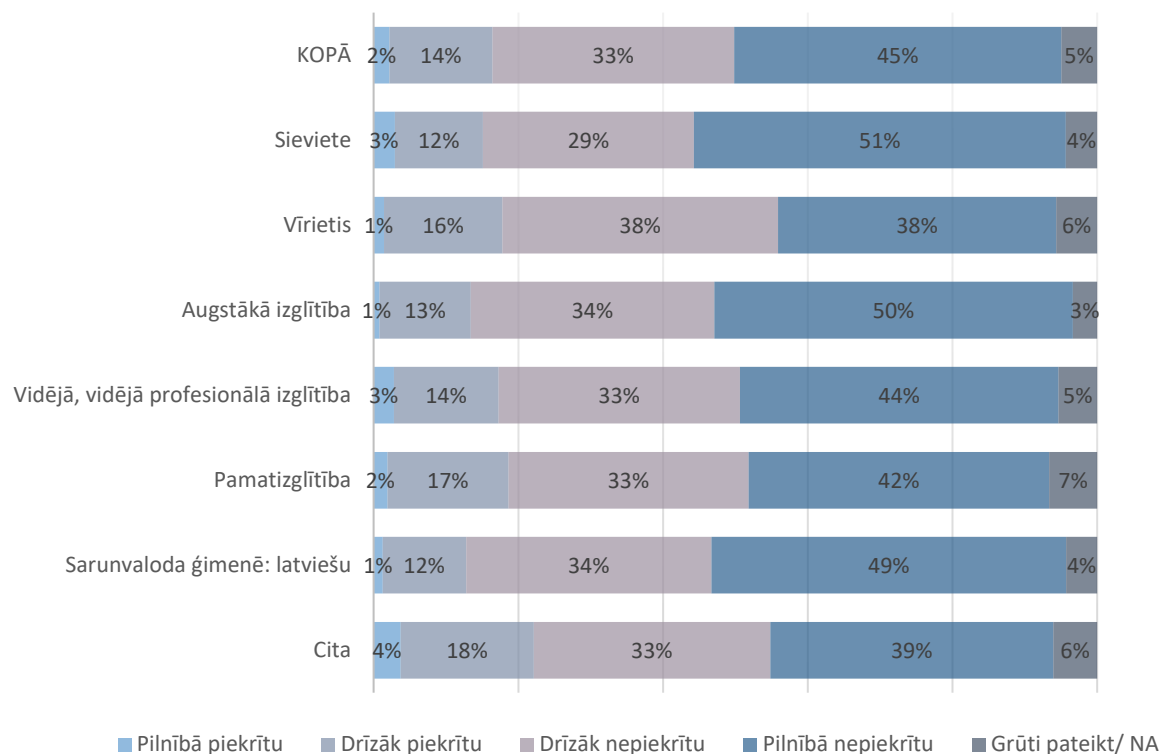

21. attēls. Nevardarbīgu audzināšanas metožu pārzināšana dzimuma un vecuma griezumā

Biežāk pozitīvas audzināšanas metodes pārzina tie respondenti, kuru ģimenēs ir bērni līdz 18 gadu vecumam (71%), salīdzinot ar 58% to, kuru mājsaimniecībā bērnu nav. Metožu pārzināšanu ietekmē arī izglītības līmenis – 72% respondentu ar augstāko, 61% ar vidējo un 49% ar pamata izglītību atzīst, ka pārzina šādas metodes. Biežāk uz pozitīvas audzināšanas metožu pārzināšanu norādījuši Latgales respondenti – 75%, bet retāk Zemgales un Vidzemes iedzīvotāji (attiecīgi 52% un 53%). Vidzemē 39% respondentu atzīst, ka šādas metodes nepārzina.

Bērnu pārmācīšana (arī fiziska) audzināšanas nolūkos ir pieņemama ap 16% respondentu, no tiem tikai 2% - pilnībā (skat. 22. attēlu). Biežāk bērnu pārmācīšanu atbalsta vīrieši (18%), salīdzinot ar sievietēm (15%), taču vīrieši biežāk izvēlējušies atbildi “drīzāk piekrīt”. Būtiskas atšķirības abu dzimumu atbildēs vērojamas “pilnībā nepiekrītu” pozīcijās – kur bērnu pārmācīšana nav pieņemama 51% sieviešu, bet tikai 38% vīriešu. Augstāks atbalsts bērnu pārmācīšanai vērojams 35-44 gadu un 65-74 gadu vecuma grupās - 18-19% to atbalsta, bet 74% neatbalsta, taču izteikta attieksmes maiņa ar katru paaudzi nav vērojama.

Es atbalstu bērnu pārmācīšanu (arī fizisku) audzināšanas nolūkos (N=1017)

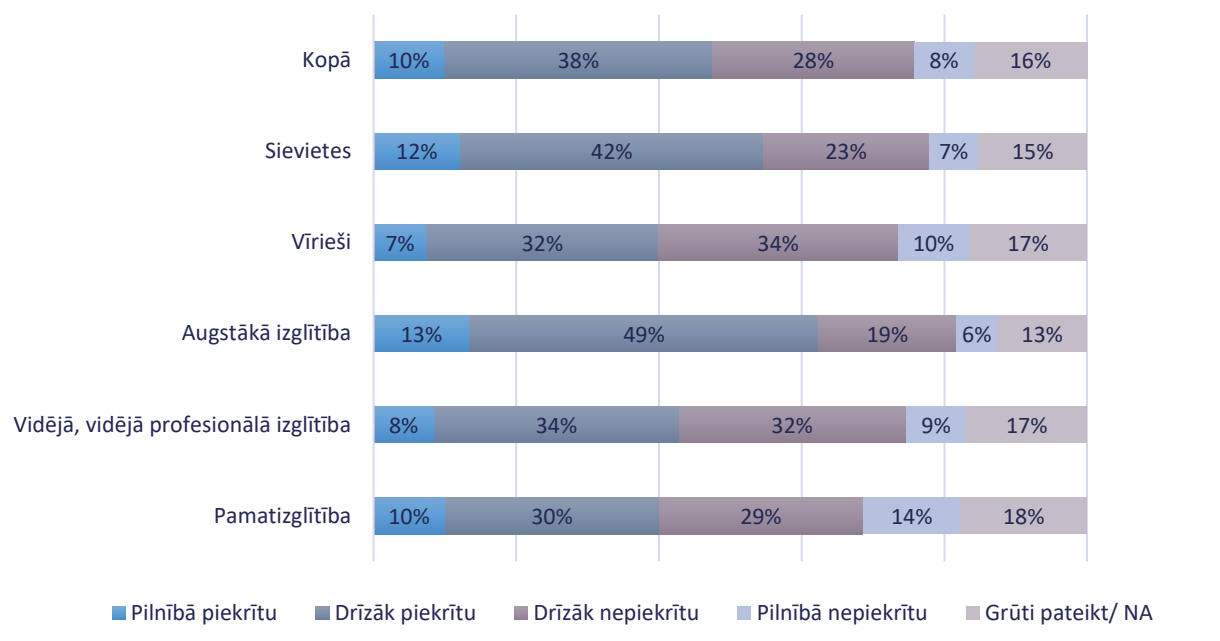

22. attēls. Atbalsts bērnu pārmācīšanai dzimuma, izglītības un ģimenē runātās valodas griezumā

Attieksmi ietekmē izglītības līmenis – jo tas ir zemāks, jo biežāk tiek atbalstīta bērnu pārmācīšana. Tā bērnu pārmācīšanu atbalsta 13% respondentu ar augstāko, bet 17% ar vidējo un 19% ar pamata izglītību. Atšķirīga attieksme valda arī ģimenēs ar dažādu valodas vidi – bērnu pārmācīšanu audzināšanas nolūkos atbalsta 13% latviski, bet 22% citā valodā runājošu respondentu. Respondentu bez Latvijas pilsonības vidū šis atbalsts ir pat 28%. Reģionāli visaugstākais atbalsts bērna pārmācīšanas metodēm audzināšanas nolūkos ir Rīgā, kur to atbalsta 20% respondentu, Kurzēmē (18%) un Zemgalē un Pierīgā (17%). Vidzemē tas ir zemāks par vidējo – 13%, taču izteikts atbalsts audzināšanai bez pārmācīšanas vērojams Latgalē, kur to atbalsta vien 8% respondentu, bet neatbalsta – 87%.

Viedokli par **savām zināšanām un prasmēm konfliktu risināšanā** nespēj formulēt vidēji 16% respondentu, bet 48% (no tiem tikai 10% pilnībā) atzīst, ka šādas prasmes tiem piemīt (skat. 23. attēlu). Sievietes (55%) biežāk kā vīrieši (44%) atzīst šādas prasmes. Konfliktu risināšanas prasmes biežāk atzīst personas ar augstāko izglītību (62%). Vecuma grupās pozitīvās atbildes svārstās, zemāko pašvērtējuma līmeni sasniedzot 55 – 63 gadu (41%) un 18-24 gadu (44%) vecuma grupā. Jo vecāks respondents, jo retāk tiek atzīts, ka šādas prasmes respondentam nepiemīt – to, ka zināšanas un prasmes risināt konfliktus nepārvalda, atzīst 40% respondentu 18-24 un 25-34 gadu vecuma grupā, bet vien 31% 64-75 gadu vecuma grupā. Valodas vide šajā jomā nav būtiska. Retāk šādas prasmes atzīst Zemgales (38%) un Vidzemes (36%) respondenti.

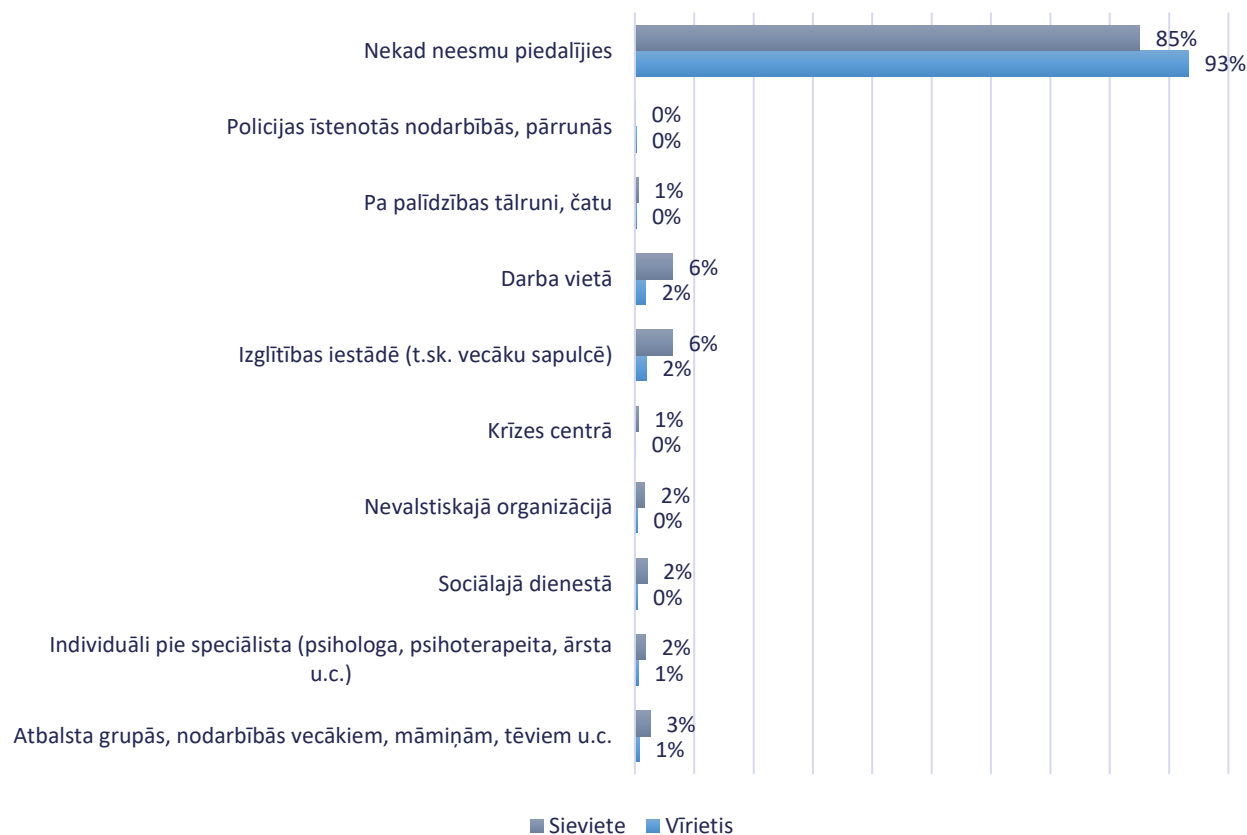
Man ir labas zināšanas un prasmes konfliktu risināšanā (N=1017)

23. attēls. Konflikta risināšanas prasmes dzimuma un izglītības līmeņa griezumā

Kopumā ap 10% respondentu (13,6% sieviešu un 5,7% vīriešu) **vismaz reizi piedalījušies kādos pasākumos, kas vērsti uz vardarbības mazināšanu, novēršanu vai rehabilitāciju**. Tādos nekad nav piedalījušies 93,3% vīriešu un 85% sieviešu (skat. 24. attēlu).

Vai Jūs esat jebkad piedalījies pasākumos, kas vērsti uz vardarbības mazināšanu, novēršanu vai rehabilitāciju? (N=1016)

24. attēls. Dalība vardarbības novēršanas vai rehabilitācijas pasākumos

Visbiežāk šādi pasākumi notikuši darbavietās un izglītības iestādēs (vidēji 4,2%), taču sievietes tajās piedalījās trīskārt biežāk kā vīrieši. Līdzīga starpība starp dzimumiem vērojama arī citos atbalsta veidos.

Reģionāli visbiežāk šādos pasākumos piedalījušies Latgales, Kurzemes un Zemgales iedzīvotāji (vidēji 13-14%), retāk Pierīgas un Vidzemes iedzīvotāji (vidēji 6-7%); Rīgā 9%. Visaugstākais preventīvo un rehabilitācijas pasākumu apmeklētāju īpatsvars ir respondentu vidū ar augstāko izglītību – 21,9%, kamēr vien 6,2% un 1,8% ar attiecīgu vidējo un pamata izglītību. 11% respondentu ar augstāko izglītību pasākumus apmeklējuši izglītības iestādē un darbavietā (salīdzinot ar 2% personu ar vidējo izglītību vidū), bet 4,5% - apmeklējuši dažādas vecākiem paredzētas nodarbības (0,9 ar vidējo izglītību). Tāpat salīdzinoši biežāk šos pasākumus apmeklējušas personas, kas ģimenē runā latviski - 12,3%, salīdzinot ar citu valodu – 6%.

Secinājumi

Aptauja rāda, ka augstāka tolerance pret vardarbību ir ģimenes vidē, īpaši, ja ģimenē nav bērnu. Tolerance ietekmē ne tikai vardarbības attaisnošanu, bet arī palīdzības sniegšanas mehānismus. Vīriešiem biežāk kā sievietēm ir attaisnojoša attieksme pret vardarbību ģimenē; vienlaikus vīrieši retāk kā sievietes atzīst nevardarbīgu attiecības modeļu veidošanas pārzināšanu.

Uz vardarbības pieredzi biežāk norāda jaunāka gadagājuma respondenti, kas liecina par attieksmes maiņu un labāku vardarbības atpazīšanu. Biežāk vardarbību atzīst latviski runājošie respondenti un pilsētnieki. Reģionāli atzītās vardarbības īpatsvars zemāks ir Vidzemē un Latgalē. Tāpat tur ir zemāks paša veiktās un atzītās vardarbības līmenis. Vienlaikus šajos reģionos ir zemākais to iedzīvotāju īpatsvars, kuri uzskata, ka katrs iedzīvotājs ir pasargāts no vardarbības.

Attieksmi pret vardarbību būtiski ietekmē dzimums - 70% sieviešu un 53% vīriešu atzīst, ka nav vardarbīgas personas. Sievietes arī biežāk norāda, ka iestājas pret vardarbību (79%, salīdzinot ar 67% vīriešu). Biežāk savu vardarbības potenciālu atzīst jaunieši.

Puse (51%) no respondentiem vardarbību ģimenē neattaisno nekādā gadījumā, bet biežāk minētais attaisnojums ir aizstāvēšanās, upura provocējoša uzvedība, nepieciešamība sodīt un disciplinēt. Vardarbības attaisnošanā dominē ar attiecību prasmēm saistīti iemesli, kamēr ar vērtībām saistīti iemesli respondentiem nav bijuši būtiski, attaisnojot vardarbību.

Pret vardarbību skolā un darbavietā ir zemāka tolerance kā vardarbībai ģimenē – to neattaisno 56% respondentu. Biežāk vardarbību skolā un darbavietā kā neizbēgamu pieņem gados jaunāki respondenti.

Visbiežāk vardarbībā tiek vainoti ārēji cēloņi – alkoholisms un narkomānija, kuriem seko ar attiecību veidošanas neprasmi saistīti cēloņi. Sieviešu un vīriešu atbildes atšķiras trīs pozīcijās – sievietes biežāk atzīst, ka vardarbības cēlonis ir dzimumu nevienlīdzība, atbalsta trūkums, attiecību veidošanai, savukārt retāk piekrīt, ka vainojams ir upuris.

Dzimumu atšķirības ietekmē ar viedokli par palīdzības sniegšanu, ja ģimenē noticis konflikts. Gandrīz puse (48%) visu respondentu piekrīt, ka valsts institūcijām jāiesaistās konfliktu risināšanā ģimenē, bet atbalsts pieaug situācijās, ja ģimenē ir bērni (61%). Sievietes biežāk atbalsta institūciju iesaisti.

Biežāk iestāžu iesaiste konfliktu risināšanā tiek sagaidīta, ja vardarbība notiek skolā (91%) un darbavietā (78%). Te respondenta dzimumam nav būtiskas ietekmes.

Lielākā daļa respondentu atbalsta pozitīvas bērnu audzināšanas metodes, taču ievērojami zemāks īpatsvars šīs metodes pārzina. Zināšanu pašvērtējums samazinās ar katru jaunāko vecuma grupu, norādot uz šādu zināšanu cirkulācijas trūkumu gan ģimenē, gan izglītības sistēmā un kopienā.

Bērnu pārmācīšana audzināšanas nolūkos pieņemama ir 16% respondentu un būtiskas atšķirības nostājā vērojamas dzimumu griezumā - bērnu pārmācīšana pilnībā nav pieņemama 51% sieviešu, bet tikai 38% vīriešu.

Gandrīz puse respondentu atzīst, ka pārzina konfliktu risināšanu. Arī te sievietēm ir augstāks pašvērtējums – šīs zināšanas un prasmes atzīst 55% sieviešu un 44% vīriešu.